

Мағжан
ЖҰМАБАЕВ

Сен сүлу

Мағжан
ЖҰМАБАЕВ

Сен сұлу

*Махаббат
жырлары*

Алматы
2009

УДК 821. 512. 122
ББК 84. Қаз. 7-5
Ж 81

Жоба жетекшісі
Роза Аманғалиқызы БЕРДІҒАЛИЕВА –
Астана қаласындағы ҚР Ұлттық академиялық
кітапханасының бас директоры, ҚР Кітапханалар
ассоциациясының президенті, профессор.

Суретшісі
Нұран Айымбет

Жұмабаев Мағжан
Ж 81 Сен сұлу. Махаббат жырлары. (Құраст., алғы сөзін жазған Е. Дүйсенбайұлы) – Алматы: «Ол-Жас Баспасы» ЖШС. 2009 – 144 бет.

ISBN 9965-651-69-8

Жалпы, поэзияны азаматтық әуен, табиғат лирикасы, махаббат жырлары деп тақырыпқа бөлу тым шартты, жасанды үрдіс. Сірә, өлең сөз атаулының қай-қайсысы да оның жүректен шығу-шықпауына байланысты. Мағжан Жұмабаев не нәрсені де жан-тәнімен тұтас сүйгенді махаббат дейді.

Осы орайда оны қазақтың сыршылдық, сезімдік лирикасының бас ақыны, жүрек сөзінің жыршысы деуге толық негіз бар. «Мағжан сөзіндей үлбіреген нәзік әуез қазақтың бұрынғы ақындарында болған емес. Ол жүректің қобызын шерте біледі» (Ж. Аймауытов).

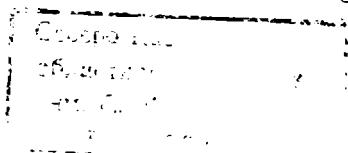
Бұл кітапқа ұлы шайырдың махаббатшыл жүрек қобызын шерткен өлеңдері топтастырылды.

Ж 4702250202
00(05)–09

УДК 821. 512. 122
ББК 84. Қаз. 7-5

ISBN 9965-651-69-8

© «Ол-Жас Баспасы» ЖШС. 2009.

МАЗМҰНЫ

Жүрек сөзі (Е.Дүйсенбайұлы)	6
Сүй, жан сәулем	8
Гүлсімге	8
Сен сұлу	11
Александр Блок	11
N... альбомына	13
N-ға	14
Ф-ға	20
Бүгінгі күн өмір, өлім – менікі	22
Күміс нұрлы Ай	23
Шолпы	24
Біраз Фетше	24
Жас сұлуға	25
K...ге	26
Гүлсім ханымға	27
Толған Ай	27
Алданған сұлу	28
Жарыма	28
Орамал	29
Батқан күн, атқан танның жыры	31
Сүйгенім анық	33
P... альбомына	35
Жан жарымды бір сүйейін түсімде	36
Әйел	36
P...ға	38
...ға	40
Қарындасқа	41
Ж...ға	42
З...ға	43
Жазғы түнде	45
Махаббат не?	47
Айрылғанда	47
Жан сөзі	48
Мені де, өлім, әлдиле	51
Тірілдім	54
Жұлдызды – жүзік, айды алқа ғып берейін	56
Берниязға	57
Сағындым	59
Сүйемін	61
Анама	62
Батыр Баян (Дастан)	63

ЖҮРЕК СӨЗІ

Ұлы Абай адамның қасиеті үш-ақ нәрсе – ыстық қайрат, нұрлы ақыл, жылы жүрек екенін айтады. Бұл үш қасиет кез келген елдің діл дінгегі есептелетін НАМЫС, САНА, СЕЗІМ деген үш ұстынға айналса ғана сол халықтың ұлттық рухы беріктігіне кепілдік бар. Намыс – рух тамыры, яғни ыстық қайрат ынта-жігері, сана – ми, яғни нұрлы ақыл сәулесі, сезім – қан, яғни жылы жүрек от-жалыны. Осы тұрғыдан ой тұжырымдағанда, Абай – ұлттық намысты ұлықтандырушы, Ахмет Байтұрсынұлы – ұлттық сананы қалыптастырушы, Мағжан Жұмабаев – ұлттық сезімді тудырушы тұнғыш ақын.

Абайға дейін де, одан кейінгі алаш арыстары әдебиет майданында көрінген кезеңде де қазақ поэзиясында толыққанды сыршыл лирика – жүрек жыры Мағжаннан басқа ақында болмағанын Жүсіпбек Аймауытов сонау 1927 жылы-ақ айтып кеткен.

Сүй, жан сәулем, тағы да сүй, тағы да,
Жылы, тәтті у тарады қаныма.
Бұл ләззаттың бір минутын бермеймін
Патша тағы, бүкіл дүние малына! –

секілді өлеңдерді «қазақ ақындарының қара қордалы ауылында өскен» (М.Әуезов) шайырдың «Еуропадағы мәдениет пен сұлулық сарайынан» әкеліп, ұлттық нәр-нақышпен әрлеп-әсемдеп, Арқа аруына таққан алқасы десек жарасар. Бір меніне Бұхара мен Самарқанды бермек болған Хафиздың Шираз сұлуынан гөрі «патша тағы мен бүкіл дүние малына бұл ләззаттың бір минутын бермейтін» Мағжанның Сарыарқа аруы әлдеқайда қымбаттырақ, ардақтырақ көрінеді!

«Мұндай өлеңдер тек Мағжанда ғана толық... Ал махаббатты әлеуметтік міндеттермен қатар қоюды күно көрген біздер, – дейді Әбділда Тәжібаев (Мағжан Жұмабаев. Шығармалары. «Жазушы», 1989), – жастық

сезімімізді бұқтырып, ықтырып ұстауға тырыстық. Бұл «өзгешеліктерімізден» бүгін де арылып біткен жоқпыз. Демек, қайта тірілген Мағжанмен бірге біздің балғын сезімімізді бар дауыспен дәріптеген, барлық құмарлық жалынымен жастық әуеніміз қайта тірілді».

Мағжан лирикасында махаббат бір сәттік көрсеқырарлық емес, елпетпе елжірегіш сезім де емес, жан-тәнімен тұтас сүйгенді махаббат дейді. Өмірдің мәні де, сәні де әйел деп біледі. Әйелді ғарыштан, нұрдан жаралған деп, ару көркін асқақтата жырлайды. Мұның түп төркінінде, әрине, біз бүгінде «гендерлік теңдік» деп жаңсақ ұғынып жүрген жалаң ұран емес, шынайы мағынасындағы үлкен гуманистік ұн, ағыс жатқан сыңайлы. Оның «Сүй, жан сәулем», «Сен сұлу», «Тірілдім», «Әйел», «Айрылғанда», «Шолпан», Гүлсімге арнаған және басқа өлеңдері — сондай мүддені аңғартатын ғажайып жан сөзі, көңілдің көз жасы, жүрек сығындысы. Тіпті, үстірт қарағанда ғашықтық жыры еместей көрінетін «Мені де, өлім, әлдиле», «Берниязға», «Батыр Баян» туындыларына өзек боп тұрған махаббат сезімі екенін түсіну қиын емес. Ол акынның: «Жар сүйсе — жүрек жазылады, сүймесе — өледі» деген көзқарасынан бастау алады екен.

Қазақ елім, бір ауыз сөзім саған:

Кінәні жүрекке қой, қойма маған! —

депті Мағжан акын. Бір өлеңінде «кінә қойма» дегенді Абай да аманаттап еді ғой. Біз кеше де, бүгін де, ертең де Абайды қалай ардақ тұтсақ, Мағжанды да солай сүйеміз, қадірлейміз! Арыс акынның өзіне де, ақ махаббатты ақжарыла ақтарылып жырлаған ұлы жүрегіне де «кінә қоймақ» ойда жоқ, керісінше, айтар алғысымыз шексіз. Ойткені бұл жырлар қазақ елінің ұрпағын қашанда сұлулықты сүйе, ғашық жарға іңкәрлік сезіміне баулып, Махаббат деп аталатын ғажайып әлемге қанат қақтырады.

Есенбай Дүйсенбайұлы,
акын.

СҮЙ, ЖАН СӘУЛЕМ

Сүй, жан сәулем, тағы да сүй, тағы да!
Жылы, тәтті у тарады қаныма.
Бұл ләззаттың бір минутын бермеймін
Патша тағы, бүкіл дүние малына.

Құшақтатып нәзік талдай беліннен,
Сүйгіз, сәулем, тәтті балдай тіліннен.
Бой шымырлап, талықсиды жүрегім,
Балқып денем, барам еріп деміннен.

Кір қойныма, қыпша белің бұралып,
Тарқат шашың, жатсын жібек оралып.
Жаным! Жаным! Тезірек тисін төске төс,
Көз жұмулы, жиі ыстық дем алып.

Шашың – қара, денен – ақ бұлт, жүзін – Ай,
Тісің – меруерт, көзің, сәулем, құралай.
Ләззат, рақат, бақыт – бәрі қойныңда,
Сұрамаймын енді ұжмақ – жақсы жай!

Сүй, жан сәулем, тағы да сүй, тағы да!
Жылы, тәтті у тарады қаныма.
Жасағаннан бір-ақ нәрсе тілеймін:
Өтпесе түн, атпаса екен таңы да!

ГҮЛСІМГЕ

Жұмақтағы жібек желден,
Мәңгі жайнап тұрған гүлден
Жаратылған әйел сұлу!
Тұрмыс деген бір тұзаққа,
Азға емес, тым ұзаққа
Кез болыпты – ішіпті у.

Әйел атын Гүлсім дейді,
Тұрмыс атын тылсым дейді.

Жұмақтағы кәусар судан,
Бетіндегі алтын будан,
Періштелердің жырынан,
Жұмақ суы сылдырынан,
Жапырағының сыбдырынан,
Тәңірінің дәл өз нұрынан
Жаратылған періште еді,
Мекені оның ғарышта еді.

Алмас канат періште еді,
Мекені оның ғарышта еді,
Жерді көрді қанға батқан.
Жүрегіне қанжар кіріп,
Жапан түзде аңдай ұлып,
Елді көрді зарлап жатқан.
Елді көрді — жерге түсті,
Жерге түсті — көрге түсті.

Елді көрді — жерге түсті,
Қақты канат, кезді, ұшты,
Кім зарласа, соны сүйді.
Күлгенменен бірге күліп,
Өлгенменен бірге өліп,
Күйгенменен бірге күйді.
Жабыққанға жәрдем етті,
Қара да, ақ та теңіз өтті.

Алдап, меруерт көбік шашар,
«Кел, — деп, — бері!», қойнын ашар
Тұрмыс — теңіз бір тұңғиық.
Теңізге кім басар қадам,
Басса, басар оған адам
Жанын сатып, жанын қиып!
Тұрмыс — теңіз сылқ-сылқ күлді,
Сұлу суға кірді де өлді.

Өлді сұлу — өтті жылдар,
Өлді сұлу — бітті жырлар,
Жалғыз ерте кешкі таңмен,

Қанды жерге көзін салып,
Көкті ойлап күйіп-жанып,
Қонырлатқан мұнды әнмен
Ұшады екен қанат қағып,
Көзінен ыстық жасы тамып.

Жан толқытар жыр іздеген,
Әдемілік нұр іздеген,
Қиял құлы – мен бір ақын.
Тұрмыста тар, тайғак жолға,
Түсіп келе жатып орға,
Күні кеше кешке жақын
Батқан күннің таңын көрдім,
Сол сұлудың жанын көрдім.

Күні кеше жанның жырын,
Жүзіндегі жұмақ нұрын
Естіп, көріп, елжіредім.
Жан-жүрегім, қолым беріп,
Қан аралас жасым төгіп:
«Жолым баста, келші!» – дедім.
Қайрылып та қарамады,
Жас жүрегім жаралады...

«Мен бір жанмын өлген, – деді, –
Періштелер көмген!» – деді,
Бір қарады, кете барды.
Жүзіндегі жұмақ нұры,
Аузындағы мұңды жыры
Жүрегіме сіңіп қалды.
Жүрегімнен кетпес бұл жыр,
Кұбылса да мыңға өмір.

Періштелер лебізінен,
Шын махаббат теңізінен
Жаратылған әйел сұлу!
Тұрмыс деген бір тұзаққа,
Азға емес, тым ұзаққа
Кез болыпты – ішіпті у!
Әйел атын Гүлсім дейді,
Тұрмыс атын Тылсым дейді...

СЕН СҮЛУ

Білем анық: жанға жайлы Май сұлу,
Жарк-жүрк еткен майда найзағай сұлу.
Қызықты орман, көңілді еркін кең дала,
Күміс табак көкте жүзген Ай сұлу.

Кешкі ескен жібек, жылы жел сұлу,
Хош иісті түрлі-түсті гүл сұлу.
Әдемі аспан — төбедегі көк шатыр,
Асқар тауы, дариясымен жер сұлу.

Сылк-сылқ күліп сылдыр қаққан су сұлу,
Көлге қонып қаңқылдаған қу сұлу.
Бейне айнадай жарқыраған айдыннан
Күн шығарда көтерілген бу сұлу.

Шанқай түсте өткір, алтын Күн сұлу,
Жымындаған жұлдыздармен түн сұлу.
Толып жатыр түрлі сұлу дүниеде,
Бәрінен де маған, сәулем, сен сұлу!

АЛЕКСАНДР БЛОК

Александр Блок —
Мәңгі жас жүрек
    Үмітін бір үзбеген.
Батып алтын ойға,
Талмай қарап Айға,
    «Әдемі әйел» іздеген.

Көрінер деп күнде,
Табылар деп түнде,
    Шарқ ұрудан талмаған.
Александр Блок —
Мәңгі жас жүрек,
    Қай жерге ол бармаған!
«Әдемі әйел» — идеал,
«Әдемі әйел» — бір қиял
    Блоктың басын байлаған.

«Әдемі әйел» – бір гүл,
Блок – бір бұлбұл,
Блок – бұлбұл сайраған.

Сайраған Блок,
Ойнаған жүрек –
Кейде үміт, кейде зар.
Өтеді өмір,
Бітеді жыр,
«Әйелден» бірақ жоқ ошар.

Күндерде бір күн,
Түндерде бір түн
Улы балды бітті жыр.
Төсекте Блок
Көз ашып көред, –
Алдында бір кемпір тұр.

«Әдемі әйел» – идеал,
«Әдемі әйел» – бір қиял
Идеал, қиял – бір сағым.
Жанады жүрек,
Жылады Блок,
Көріп сөнген шырағын.

«Әйел» – идеал,
Кемпір – ажал
Түр Блокка үніліп.
Сөнді енді өмір,
Бітті енді жыр,
«Әйел» қалды жыр болып.

Н... АЛБОМЫНА

Өтеді өмір –
Жүрекке шер байланды,
Өтеді өмір –
Жүрек көмірге айналды.
Өтеді өмір,
Бітеді жыр. Жүрек – Күл.
Жырсыз жырау,
Тиіп қырау – солды гүл.

Бұлбұл гүлсіз,
Бұлбұл үнсіз – жай бір құс.
Айсыз, Күнсіз,
«Гүлсіз», үнсіз – өмір бос!
Бота көзді,
Жібек сөзді ғарышка
Кетті ұшып,
Зарды құшып алыста

Қалдым жалғыз,
Тірі жансыз, күніренем.
Шер шегемін,
Кенесемін мұңменен.
Досым жырақ,
Сөнді шырақ.
Сөнемін.
Сөнеді Ай,
Мен де ұзамай өлемін.

Батады Ай,
Батады ой. Мен батам.
Кірсіз Айым,
Еркетайым, ақ батам:
Өмір – сағым,
Сен, қарағым, сағым қу.
Сағым сумен,
Алтын бумен жаның жу!

Өмір – дала,
Сен – бір бала, сайран ет,

Гүлдер жиып,
Сәуле сүйіп, ойнап өт!
Қырға шықсаң,
Тілін ұқсаң, жел жылар.
Жел жыламас,
Жер жыламас, ел жылар.

Күні батып,
Қайғы батып, ел жылар.
Ерке бала,
Сен де жыла, шегіп зар.
Жок, жылама,
Зар сұрама, күл, Күнім!
Ой деген не?
Оны білме сен, Гүлім!

Мен де жас ем,
Мен де мас ем, жел едім.
Өтті өмір,
Жүрек — көмір. Өлемін...

N-FA

N-жан, көрмегелі көп ай болды,
Сағындым, жүрегіме қасірет толды.
Ең соңғы көрісуім бакшала еді,
Қыс болды, бакша да өлді, гүлдер солды.

Жеті айда жоғалса да талай іздер,
Есімнен неге шықсын соңғы сөздер!
Күндіз-түні жатсам-тұрсам көз алдымда
Улаған жүрегімді кара сөздер.

Дарияға дауыл қуып кірген кеме —
Еркі жок, толқын айдап жүрген кеме
Жайнаған жемісі көп бір аралға
Кез келсе, тастап оны кетсін неге?!

Табылған, арал тастап, не керегі,
Кеткенде толқын оған не береді?

Дауыл мен толқын сыры белгілі ғой,
Дарияда домалатып төңкереді.

Жан едім терең теңізге ерте кірген,
Өмірде тұшы-ашыны ерте білген.
Алысып долы дауыл толқынменен,
Теңізде талай аунап төңкерілген.

Аз жаста көп сүйіп ем, сүйіліп ем,
Көп улап, көп уланып, күйініп ем.
Желдей жынды жүректің екпінінен
Майысып, сына жаздап, іліп ем.

Өмірдің толқындары ұрған кезде,
Иманнан айрылғалы тұрған кезде,
Жасаған Жәбірәйілін жіберді ғой,
Жолықтым сен сәулем — нәркес көзге.

Періштем ақ қанатты N-жаным,
Жаныма жарық берген алтын таңым,
Тілекке қасиетті бірге ұмтылар
Жолдасым, сен — құраным, сен — иманым.

Дариға, көрмегелі айлар өтті,
Сұм тағдыр ойға-қырға тентіретті.
Көре алмай көптен бері, сәулем, сені,
Қасірет жүректі жеп, жанға жетті.

Сұм тағдыр жапан түзге шығарды айдап,
Дауылы ұлып тұрған бораны ойнап.
Жанамын, күңіренемін, жұбанамын,
Сенімен бірге жүрген күндерді ойлап.

Омбының у-шуы мол қаласы еді,
Салқындау апрель — май арасы еді.
Көшеге қол ұстасып шыққанымыз
Алтын Күн батуымен талас еді.

Асығып, жүрек ойнап, сыбырластық,
Қыс бойы хаттардағы сөздерді аштық.

Жүгірді қолдан қолға жасырын күш,
Тайынбай, махаббатқа қадам бастық.

Өтсе де, жеті ай тұрсын, дәл ай он бес,
Есімнен бір минут та шықпас-ау еш
Түкпірде, кең бір аулақ кабинетте,
Ішінде «Алтын мүйіз» өткізген кеш.

Ал, қалам, сол кешті жаз, бірақ қызба,
Қызсаң, қыз, орны келсе, әдеп бұзба.
Ішінде «Алтын мүйіз» отырғанда,
N-жан, кім бар еді жанымызда?

Есімде... бір қыз бар ед ойлар басқан,
Бетінің солған гүлдей қаны қашқан.
Көз қарас, күлісінде, сөздерінде
Қайғыға қайнар ашу араласқан.

Себеп не сонша түсі қашқанына?
Кім білсін, Тәңірі бағын ашпады ма?
«Сүйем!» – деп әлдебіреу сүйіп жүріп,
Жалт беріп, бейшараны тастады ма?!

Қандырып сүйгеніне су бере алмай,
Тайынбай дұшпанына у бере алмай,
Жолдасы жауға шабам деп келгенде,
Қолына қанды найза, ту бере алмай, –

Мінезі дәл осындай болса әгар,
(От пен су бұл жалғанда бола ма жар?)
Бір жігіт сүйіп жүріп сүймей кетсе,
N-жан, сол жігітте не айып бар?

Не десең де бұл істер саған дайын,
Несіне енді оған мен аялдайын...
Көзінен ұшқын шыққан анау қыз кім?
Белгілі: жан емес қой қарапайым!

Иірілген бұйра толқын шашы қандай,
Иығына екі жылан асылғандай.

Тұңғық кара судай кара көздер
Қандай сыр болса-дағы жасырғандай.

Қара сұр, сырға берік беті қандай,
Мінезі майда жібек, сөзі балдай.
Бал заты – у, жібек асты – тікенек пе?
Не керек, адамзатты біледі алдай!

Белгілі: болған шығар талайлар жар,
Халық тегіс жалған айтса, Тәңірісі бар.
Жардың көп болуының таңы да жоқ,
Интернациональный жүрегі бар.

Қытайдан Карпат қаша жеткен жүрек,
Карпат асып, Атласқа кеткен жүрек,
Қазақ, сарт, татар, черкес, орыс, неміс,
Француз, чех... бәрін өзі өткен жүрек.

Досы боп жігіттері Жарты Айдың,
Әнші, ақын, мүшелері құрылтайдың,
Бәрі рас, бірақ «цирк палуаны –
Соловьев!» деген сөзге нана алмаймын.

Соловьев – шикі надан, өгіз ғой нас,
Қалайша оны сүйер осындай жас?!
«Жаншылып»* деген сөздің әйтеуірі
Он үште астын сызып қоюы рас.

Айтпақшы, жанымызда бар ғой «граф»,
Отыр ғой кара мұртын сылап, бұрап.
Сұлудың бір білмеген сыры болса,
Алайық біз азырақ содан сұрап.

Жүруші ед қол ұстасып күн батқанша,
Көшесін күзететін таң атқанша,
Сүйгенін қанша сөйлеп ұқтыра алмай,
Мұртына күректей боп мұз қатқанша.

* «Салмағыңнан жаншылып, қалсын құмар бір қанып»
(М. Жұмабаевтың ескертуі).

«Графтай» адал көңіл адам сирек,
Айта ма сұлуға ол сөзді түйреп?!
Күрсініп, көзін сүзіп жүрген кезде,
Қадалып бір «сары маса» қойса керек.

Белгілі, «графка» емес, жас сұлуға,
Ежелден біреу буға, біреу шуға...
Шет халық әлі жала қып жүрмесін.
Бұл «граф» өзіміздің анық тума.

Білеміз ру, тұқым, ата затын,
Өзі таныс, қонысы тағы жақын.
Елден шығып Омбыға келгеннен-ақ,
Құмар болды көтеруге «граф» атын.

Сөйлетіп, қоя берсең, сөзге так-так,
Күлкісі күміс сылдыр, емес сак-сак.
«Философ», «экономист», «артист», «поэт» —
Қайдағы әдемі сөзді алған жаттап.

Жиында иіледі, бүгіледі.
Балаларды ойынкұмар күлдіреді.
Шөп басы қимылдаса: «Пардон, мамзель!»,
Тағы да «Аля» деген сөз біледі.

«Графтың» сол сұлуды сүйі рас,
Күрсініп бір қыс бойы күюі рас.
Масаның қадалғанда қатты ызыңы
«Графтың» құлағына тиюі рас.

Бұл емес, талай ызың бұдан былай
«Графтың» құлағына тиген талай.
Сырт тұрсын, көз алдында көлбендейді.
Себебі «графты» разы қылу оңай:

Сүм сұлу сағынғандай қолын беред,
Қолымен бір сиырдың тілін беред.
Бұл тілді сүйе ме екен я жей ме екен,
Оншасын «мсье», «граф» өзі білед.

Айналсын қолға, тілге, яки басқа,
Қалайда «графтардың» жөні басқа...

Бүгіліп, үнілгендей не болды екен
Дембелше жігітіміз бұйра шашқа?

Талай ел қонып, жайлап көшкен жерден,
Еркімен ерке желдер ескен жерден
Не іздеп, мұнша жабысып қалды екен,
Көрісіп, есенсіз бе дескен жерден?

Иіліп, сыбырлайды құлағына,
Қарайды көзін алмай тура ғана.
Мінезін, өткен өмірін біліп алып,
Қылмақ па героина драмаға?

Дариға, драмалар, драмалар!
Толып тұр драмаға абдыралар.
Өткізген үйқы көрмей есіл түндер
Құрысын! Тірі жан жоқ оқуға алар!

Тағы да есебі жоқ комедия,
Жетті екен бәріне қалай қара сия?!
Дүниеде драматург ат бермесен,
Қыла гөр ақиретте жүзін зия.

Жасаған, дұғам осы жолдас үшін,
Жолдасым қараса да жарып ішім...
Есіме жолдастарды аламын деп,
Ұмытып кете жаздым ғой «Мүйіз» ішін.

Болған соң сол төртеумен жақын жолдас,
Деп ойлап, есіме алдым, ашуланбас.
Құрбының құрбы әзілін көтермек қой,
Ашуланса, бастары да аман болмас...

.....
Отырдық жақын, қатар тізе тиіп,
Денеге у жайылып, қызып, күйіп.
Жұрт көзі екеуімізден ауған кезде,
Қойып ем бауырыма қысып-сүйіп.

Қашанда махаббатты көз бастайды,
Білдірмей, ыстық қысып, қол қостайды.

Жалындап асығыстықпен сүйіскенге
Көз-қолың — біреуі де ұйқаспайды.

Ойнайды аласұрып қаның қандай,
Жүрегің сол минутта жарылғандай!
Көзінде от аралас жас мөлдіреп,
Сенделіп тұрғандайсың халің қалмай.

Миыңа ешбір бөтен ой кірмейді,
Көзіңе ешбір нәрсе көрінбейді.
Ақ беті бір ағарып, бір қызарып,
Жас жырың жас киіктей дірілдейді.

Сол кеште, әлі есімде, N-жаным,
Аузыңнан дәл осылай бал алғаным.
Кім бірақ тояр кәусар шарабына,
Мен-дағы сол балыңа қана алмадым...

.....
.....
.....

Ф...ФА

Он екі айдың еркетайы — Май келді,
Жұлдыздар да жымыңдайды, Ай күлді.
Қалың қардың құшағынан құтылып,
Сылдыр-сылдыр сылдырады — сай күлді.

Күн батқанда қарашы көк жүзіне,
Қызыл алтын сеуіп қойған ба өзіне?
Майдың айы — Күн, Жер-ана — баланың
Елжіресіп табысатын кезі де.

Бүлдіршін боп киінеді кара жер,
Қарап оған көкте анасы елжірер.
Мұны көріп, жақыны жоқ жолаушы —
Күніреніп, уһлеп жібек жел жүрер.

Өмір осы: аяз қыспақ, қар көмбек,
Сәулесімен жерді сүйіп Күн келмек.

Бір қарасаң — бетін кара бұлт жауып,
Жайнап, ойнап тұрған көгің түнермек.

Біреу — бала, анасына еркелер,
Біреу — ана, баласы үшін жан берер.
Біреу сүйген, екіншісі сүйілген,
Жас жүрегі аласұрар, жас төгер.

Біреулер — дос, бір-біріне жақын жар,
Ылғи екеу жалғыздықтан шекпес зар.
Біреу өлсе, екіншісі де өлмекші, —
Бір-біріне берік берген анты бар.

Өмір — заман. Жазы да бар, қысы бар.
Талай жаннан туғаны бар, досы бар.
Тәңірінің дәрғаһынан қуылған
Жақыны жоқ, досы да жоқ кісі бар.

Көп туса да, жапа-жалғыз туған ол,
Жалғыз жылап, бетін жаспен жуған ол.
Жұлдыз, Ай да, Күн де көрмей көгінде,
Жалғыз зарлап, жалғыз сағым қуған ол.

Бір гүл көрсе, шын елжіреп сүйген ол,
Гүл дегені у боп, жанып-күйген ол.
Жаны бірге, ары бірге жан таппай,
Жас жүрегі күлден кебін киген ол.

Мен де жанмын, жапан түзде бір басым,
Жарым да жоқ, досым да жоқ, сырласым.
Аз өмірде көп алданып, у ішіп,
Көп түндерде төктім талай көз жасым.

Ессіз едім — аспанға өрлеп ұшқамын,
Хор дегенім жер болады күшқаным.
Күле кіріп, жан сырымды біліп ап,
Шыға беріп күніренеді достарым.

Жақын жан көп, ұғушы жоқ шын жанды,
Сенгіш жүрек талай сенді, уланды.

Туғаны жоқ, тұрағы жоқ жолаушы —
Жел болудан басқа маған не қалды?

Өтер жылдар — ұлғаярсың, өсерсің,
Белгілі бір жолға өмірде түсерсің.
Қуанарсың, қайғырарсың, жыларсың,
Ұзын жолда у да, су да ішерсің.

Көрерсің сен көптің келіп кешкенін,
Жоктың бар боп, бардың өліп-өшкенін,
Өтер күндер, күн батқан соң күңіреніп,
Жібек желдің ақырын ғана ескенін.

Сол уақытта желге құлақ түргейсің,
Таныстарың еске алып, тергейсің.
Туғаны жоқ, тұрағы жоқ жолаушы —
Желге айналған мен екенім білгейсің!

БҮГІНГІ КҮН ӨМІР, ӨЛІМ — МЕНІКІ

Басы — сайран, сүм жалғанның соңы —
ойран,
Адам өмірі — тағдыр ойыны. Біл де ойлан!
Есіл жастық ескен желдей гүлдеп,
Әлі-ақ кетер жүректен — от, күш — бойдан.

Көздің нұры кеміп, жақтар суалар,
Сүмбіл қара шаш селдіреп қуарар.
Ет таралып, сүйек қалып саудырап,
Тамырларда сасық сары су ағар.

Сүм тағдырдың емес пе бұл мазағы,
Аз өмірде естен кетпес азабы.
Жаты түгіл, жақынына жексұрын
Болып, өзі тілесін деп қазаны!

Қылсын мазақ, мейлі тағдыр ойнасын.
Жалмауыз жер мейлі жұтсын, тоймасын.
Жансыз суық көзін қадап қу өлім,
«Тез» деп күтіп, тісін шықыр қайрасын.

Не қылса да, өлімнің өзі еркі,
 Жындандырад мені сұлу көркі.
 Құшам, ішем, жынданамын, жылаймын,
 Бүгінгі күн өмір, өлім – менікі!

КҮМІС НҰРЛЫ АЙ

Күміс нұрлы Ай. Жұлдыздар –
 алмас, жібек жел,
 Сыбырласып жас қайыңдар бұраң бел...
 «Қан қайнады. Жас жүрегім ойнады,
 Бер сүйейін! Жақында, жаным, бері кел!»

«Сен сүйерсің, мен күйермін, жанармын,
 Құшақтарсың – мен есімнен танармын.
 Өлеңдетіп, жүйрікке мініп кетерсің,
 Жүрегімде от, жылай-жылай қалармын!»

«Сүйші, сүй!» – деп сыбырлап тұр
 жас терек,
 «Құшақта!» – деп асығып тұр жас жүрек.
 «Ұйқы көрмей, жүйрігімді жаратып,
 Келіп тұрмын, енді, сәулем, не керек?»

«Түсу қиын ұшар құстың ізіне,
 Сене алмаймын жас теректің сөзіне.
 Бірақ, сәулем, ерігендей боламын,
 Бойым балқып, көзім түссе көзіңе!»

«Ыстық құшақ, отты сүйіс, балды тіл...
 Бірдеңе деп күбірлейді жібек жел.
 Бұл – жастық қой, жасыра гөр, жібегім,
 Айтып қойсаң, амал қанша... өзің біл!»

ШОЛПЫ

Сылдыр. Сылдыр. Сылдыр...
Қанымды қайнатты құрғыр.
Шық-шық жүрекке тиеді,
Күлпара талқан боп сынғыр!

Сылдыр. Сылдыр. Сылдыр...
Өзекті өртеді құрғыр.
Әдейі іргеден жүреді
Сұлу қыз, санадан солғыр!

Сылдыр. Сылдыр. Сылдыр...
Жүректі жандырды құрғыр.
Кеудені кернеді жалын,
Сәулем, періштем, тез кір!

Сылдыр. Сылдыр. Сылдыр...
Есімнен аударды құрғыр.
Лебізіңнен еріп барамын,
Жаным-ай, жақында, қол бер!

Сылдыр. Сылдыр. Сылдыр...
Талдым, қалды сұлдер.
Сыбырға айналды сылдыр,
Сылдыр. Сылдыр. Сылдыр...

БІРАЗ ФЕТШЕ

Жібек түн —
Бәрі тын.
Сайраған,
Жайнаған.
Екі жас —
Екі мас:
Жүрек мас,
Көзде жас!
Сүттей Ай,
Терең сай:
Бұлбұл,

Гүл-гүл.
Екі жан,
Ыстық қан.
Жан ессіз,
От сүйіс.
Орман
Тынған.
Сылдыр.
Гүлдер.
Күбір,
Сыбыр.
Тұман. Таң, таң!..

ЖАС СҰЛУҒА

Мен ақынмын — ағынмын,
Сылдыраймын, сүйемін.
Мен ақынмын — жалынмын,
Шапшып көкке тиемін.

Қаракат көзің мөлдіреп,
Көп қарама, жас сұлу.
Сылдырап сипап, сүйген боп,
Алып кетер ағын су.

Алма ернің елбіреп,
«Сүйші, сүй» деп жалынба!
Отты ойыншы, дос біліп,
Жақындама жалынға!

Мен ақынмын — жел жүйрік,
Гүлдеймін, ұшамын.
Мен — ойыншы көбелек,
Көрінген гүлді күшамын.

Бүлдірген бетін сұрланып,
Желге сенбе, жас бала!
Сыбырлар, кетер ұрланып,
Шын жары онын — сар дала.

Көбелекке «кел!» деме
(Елжіреу сонша не керек?).
Кетер ұшып өнгеге,
Балыңнан татса көбелек.

Мен – ақынмын, жырлаймын,
Жүрекке жүйрік жел кірсе.
Мен – ақынмын, жылаймын,
Жүрекке ауыр шер кірсе.

Жаншыларсың, жыларсың,
Құшақтама белімнен.
Жас дененді улармын,
Сүйгізбеші тіліңнен.

Жас періштем, сұлу қыз,
Сүймеші, сүйме, сұраймын!
Мен – ақынмын тұрлаусыз,
Жырлаймын да жылаймын.

К...ГЕ

Күніңмен алтын қуантпай,
Гүліңмен жібек жұбатпай,
Жеттің де, тез өттің, жаз.
Ағаш, шөптер қуарған,
Айдын да құрып суалған,
Қаңқылдар қайда қоңыр қаз?

Өң мен түстей, перизат,
Көрінді де, болдың жат,
Жандырдың, міне, жанымды.
Қараған көктен хор едің,
Көбірек көрсем деп едім,
Көк есігі жабылды...

ГҮЛСІМ ХАНЫМҒА

Бота көз, сиқырлы сөз Гүлсім ханым,
Әр жерде өткізсек те өмір таңын,
Кей уақыт көзіңізге көзім түссе,
Ойнайды аласұрып неге жаным?!

Бота көз, сиқырлы сөз ханым Гүлсім,
Көктегі Күн күлмесін, Гүлсім күлсін!
Гүлсім – Күн, көкте ақырын жүзе білед,
Сүйдіріп, күйдіргенін қайдан білсін!

ТОЛҒАН АЙ

Тұрасың, мейірімді Ай, нұрың шашып,
Бұғып жүр қараңғылық бетін басып,
Толсаң да солсаң-дағы айрылмайтын
Жолдасың – жұлдызынмен қол ұстасып.
Далада жолаушыға сен жолбасшы,
Егерле жазатайым жүрсе адасып.
Дөнгелек, жарасымды ақ келбетің,
Жүресің жылжып қана әсем басып.
Ажары ақ жамбыдай сұлулардың
Жалғанда тіпті кетпес көркі асып.
Сәуленнің түскеніне әлдеқандай
Теңіздер жан теңгермес жатқан тасып.
Мәз-мейрам көкте қатар жүргеніне
Жұлдыздар нек қағып жымыңдасып.
Жалғыз-ақ іштен сені жек көреді
Екі жар қол ұстасқан сыбырласып.
«Жарықта қараңдап, бой көрінеді!» – деп,
Бір-бірін сүйісе алмас мауқын басып.
Елжіреп көңілдері, құмар қанбай,
Айрылар біраздан соң амандасып.

АЛДАНҒАН СҮЛҮ

Күні кеше толған Ай жүзің еді,
Сикырлы қара нәркес көзің еді.
Мап-майда мамық қардай мінсіз денең
Бейне бір бақшадағы үзім еді.

Жел тимей, кірсіз тұрған кезің еді,
Жандыға жақсы дәру сөзің еді.
Басып кеткен пайғамбар іздеріндей,
Қадірлі аяқ басқан ізің еді.

Ал бүгін ол көріктің бәрі де жоқ,
Ақ марал, аяғыңа дәл тиген оқ.
Өкіндің, жастық, мастық ісің өтті,
Аһ ұрдың, сыртың — жалын,
ішінде — шок.

Тіліне қу түлкінің тез алдандың,
Ойламай таңдағаны, тез құп алдың.
Тап-таза ат, көркем көрік — бәрі кетіп,
Өміріңше құтыла алмас отта қалдың.

Таралды жұрт аузына жаман атын,
«Бұзылған!» дейді енді жақын, жатын.
Ызындап ол да, бұл да сол сөзді айтар,
Жас төкпей нағып сонда шыдар дәтің.

ЖАРЫМА

От жұтқан туысқанның халін көріп,
Күнәсіз судай аққан қанын көріп,
Айрылған ар-намыстан қарындастың
Көз жасы, қалың қайғы, зарын көріп;

Елжіреп жүрек-бауырым, ішім еріп,
Бейнетке белді буып, қолды беріп,
Ант етіп айнымасқа ес білгеннен,
Байлаулы бауырыма тілеп ерік, —

Жан жарым, ұзақ, қиын түстім жолға,
Алдымда түпсіз дария, сор да, ор да.
Бетпақ шөл: сусыз, отсыз, қайнаған құм,
Ысқырған жылан, шаян оң мен солда.

Өткелсіз, қарлы, отты таулар асқар,
Мейірімсіз табан тілер қия тастар...
Кім білед, қуат құрып, арып-талып,
Төгетін күндер болар ыстық жастар.

Сол күнде, алтын сәулем, қолынды бер,
Жасытпа, жолым бастап, алдымда жүр.
Қара түн қорқынышты қаптағанда,
Жарқырап жұлдызым боп төккейсін нұр.

Айрылса иманынан көңіл құбыл,
Кейін қайт, жапа шекпей, жазым деп жол.
Жан салып, тура қайтпас жүрек беріп,
Жаңадан жаратып сен, Аллаһ да бол!

Жол алыс, жақын үшін жаннан кештім,
Бауырдың халін көріп, бейнет құштым.
Құшақта, сүй, күл, жыла, қайраттандыр,
Жан жарым, ұзақ, ауыр жолға түстім.

ОРАМАЛ

Қасірет батты жаныма,
Уға толды жас жүрек.
Орамалды жарыма
Бітірем қашан кестелеп...

Күз сарғайтты қайыңды,
Мен де бірге сарғайдым.
Қара бұлт жауып Айымды,
Жылаймын, күйем, зарлаймын.

Толып қалды төрт айға,
Күйікпенен күн өтті.

Жарымды өкіріп отарба
Қанды жаққа әкетті.

Елін ойлап қамығып,
Жүрегі толып дерт-шерге,
Жүр екен жаным жабығып
Осы күні қай жерде?

Жарк-жүрк сансыз көзі бар,
Бейне жынның ұясы,
Ың-жың, у-шу сөзі бар,
Түсірмес жарық қиясы.

Жылы жүзді жаны жоқ
Қалада жүдеп жүр ме екен?
Жақыны жоқ, жары жоқ,
Жалған оған көр ме екен?

Солдатша сымдай киініп,
Шекпені оның сұр ма екен?
Күрегіне сүйеніп,
Суықта жаурап тұр ма екен?

Жатқан шығар ор қазып
Жауға ма әлде өзіне,
Бұрыла алмай бой жазып,
Қайғы шығып жүзіне...

Қасірет батты жаныма,
Уға толды жас жүрек,
Орамалды жарыма
Бітірем қашан кестелеп?..

Орала берме, жібегім,
Тезірек жүрші, сен де, біз.
Сенсің қымбат керегім,
Алақандай ақ бәтес.

Қайғыдан өлсем, арман жоқ,
Ақиреттік жолдасым.

Көзімде жас қалған жоқ,
Кестеге сіңді бар жасым.

Орамалды алып сорлыннан,
Көзіңе жасыңды іріккенде,
Күрсініп ауыр, сәулемжан,
Көзіңді ақырын сұрткенде;

Жасаған Ие, тілегім:
Аралассын жасқа жас.
Орала берме, жібегім,
Сенсің жаным, ақ бәтес.

Қасірет батты жаныма,
Уға толды жас жүрек.
Орамалды жарыма
Бітірем қашан кестелеп?..

БАТҚАН КҮН, АТҚАН ТАҢНЫҢ ЖЫРЫ

Алтын күн батып барады,
Күйдіріп көктің жиегін.
Құралай көзді қарағым,
Болдың ба иіріп жібегің?

Құралай көзді қарағым,
Қолына қардай бәтесті ал.
Қандай қызыл жібекпен
Ақ бәтеске өрнек сал.

Алтын Күн батып барады,
Алтын Күн ақырын өледі.
Сұр бұлттар – сорлы жар,
Қан жылап күнді көмеді.

Күн өлді. Көк күніренді.
Жер жамылды қарасын.
Құралай көзді қарағым,
Кестеңді қашан боласың?

Сондай сұлу сәулетай,
Бір қарашы. Аңсадым.
Суда ойнаған шабақтай
Сүйрендейді саусағын.

Қабакқа қатар тізілген
Кірпік пе? Қара жібек пе?
Бір қарашы, қарағым,
У толды ғой жүрекке!

Қалай батыл ойнайды
Сүйрік саусақ бізбенен!
Нең кетеді, еркетай,
Өлтірсен атып көзбенен?

Қарама маған, қарағым,
Болсын көзің кергіште.
Қандай қызыл жібекпен
Ақ бәтесті кестеле!

Жер жарынан айрылып,
Жамылды қара басына.
Бота көзді бұраң бел,
Жіберші жақын қасыңа!

Қараңғылық қаптады,
Қайғы ма басқан, түн бе екен?
Сыбдыр-сыбдыр әлде не?
Жел ме? Жүрген жын ба екен?

Қабағың шытпа, қарағым,
Жаныңа жақын келейін.
Қар бетіне қанменен
Не деп жаздың, — көрейін!

Тым жақындап бармайын,
Жырақтан жарар көз салсам.
Не деп жаздың, қарағым? —
«Ел үшін өл, ер болсаң!»

Құралай көзді қарағым,
Жарылалы-ау жас жүрек!

Көзіме кан толтырды
Қар үстінде кан жібек.

«Ел үшін өл. Ел үшін...» –
Өмірді аяп не етейін!
Сүйріктен сұлу саусағың,
Мен садаға кетейін!

Түнерген түн өледі,
Ағарған анау таңы ма?
Ақ бәтестің бетінде
Жүрегіннің қаны ма?

«Ел үшін өл. Ел үшін...» –
Өлесін, жүрек, дүрсілде!
Құралай көзді қарағым,
Кестене қарап күрсінбе!

Құралай көзді қарағым,
Аттанайын таңменен.
Ақ бәтес – ақ жалауым
Кестеленген қанменен.

Қош бол енді, қарағым,
Мені есіңе алғайсың!
Енді бәтес бетіне:
«Иманды бол!» деп жазғайсың.

Алтын күн шығып келеді,
Алтындап көктің жиегін.
Құралай көзді қарағым,
Иіре бер жібегің!

СҮЙГЕНІМ АНЫҚ

Көрдім де келдім,
Қолымды бердім:
«Сүйем сені, сұлу қыз.
Жүрегім жанып,
Сүйюім анық,
Куә болсын көп жұлдыз!» –

Дедім де тілден,
Күшақтап белден,
Қысып, сүйе бастадым.
Жақындай бердің,
Койныма кірдің,
«Кет!» демедің, кашпадың.

«Сүйем» боп сөзін,
Мөлдіреп көзін,
Такадың сен бетке бет.
Айрылдың естен,
Күндізгі күштен,
Тиіп ыстық етке ет...

Ұшуға іңкәр
Тұра ма тұлпар
Бір жерде ылғи шаң жұтып?!
Жел едім, ұштым,
Талайды күштым,
Кетіппін сені ұмытып.

Бүгін сен көріп,
Қолыңды беріп,
Қайғыменен қарайсың:
«Сендім мен жазған,
Сүйгенің жалған,
Алдадың!» — деп жылайсың.

Алдағаным жоқ,
Арбағаным жоқ,
Сен сөзіме, сұлу қыз!
Тап сол сағат
Сүйгенім хақ,
Куә мынау көп жұлдыз!

Р... АЛЬБОМЫНА

Себеп не екен? Бастан мені таптыңыз,
Альбомыңызды алдыма әкеп тарттыңыз.
Мен даярмын, рақмет сізге, қарындас,
Ағаңызға көңілді бір іс арттыңыз.

Ай аппақ қой, Сізге көңілім Айдай ақ,
Сізге деген жүректе жоқ жалғыз тап.
Адал ниет, ақ көңілімді бетке ұстап,
Ақылсымақ сөз айтайын азырақ.

Альбом – жүрек, уақыт жетпей ашпаныз,
Құлып салып, берік бекітіп тастаңыз.
«Ашылам!» – деп аласұрар жас жүрек,
Белгілі іс, бірақ одан саспаныз.

Альбом – жүрек, тыныштықты қашырап,
Уақыты жетсе, өзі-ақ бір күн ашылар.
Жүрек сыры белгілі ғой, біраздан
Желі тынып, толқындары басылар.

Альбом – жүрек. Көрінгенге бермеңіз,
Дос па, қас па? Бастан байқап тергеніз.
Дос орнына қас кіргізіп жүрекке,
Бір күндерде өкініште жүрмеңіз.

Альбом – жүрек, жақын достар қолға алар,
Таза жүрек оны оқып толғанар.
«Мен жазайын, мен оқиын!» – деп алып,
Надан жандар кетпес қара тап салар.

Альбом – жүрек, жақсы сақтай көріңіз,
Таза жүрек меруерттен теріңіз.
Ескерісіп жүру үшін өмірде,
Қане, құрбым, қолыңызды беріңіз!

ЖАН ЖАРЫМДЫ БІР СҮЙЕЙІН ТҮСІМДЕ

Тұтқын болып, тысқа шығып жүре алмай,
Зарықтым ғой, жан жарымды көре алмай,
Осы күнде алтын сәулем нағып жүр,
Қандай күйде, қайда екенін біле алмай.

Ойлай ма екен тұтқын жарын түн, күндіз?
Жүрек – жара, жасты ма екен қара көз?
Шашын жайып, түн ұйқысын төрт бөліп,
Тілей ме екен: «Жолықтыр, – деп, –
Тәңірі, – тез!»

Зарлағаным кетті ме әлде далаға,
«Жар» дегенім әлде жапқан жала ма?
Ойыны – ойын, баяғыдай күлкісі,
Мені есіне еріккенде ала ма?!

Қиын боп түр көзім жасын тыюым,
Қажытты ғой күндіз-түні күюім.
Оның қалай ойлауында ісім жоқ,
Бұрынғыдан мың есе артты сүюім.

Айрылам деп алып па едім есіме,
Амал қанша әзелдегі кесімге?!
Тәңірі Ием, ұйқы берші тезірек,
Жан жарымды бір сүйейін түсімде!

ӘЙЕЛ

Қылмыстан жазып Тәңіріге,
Қарсы келіп әміріне,
Қуылды Адам жұмақтан.
«Қайт, – деген, – қара жеріңе,
Бесігіңе, көріңе!» –
Бұйрық болды бір хақтан.

Батпас жарық күні жоқ,
Періштелер үні жоқ,
Айнала – өлім тып-тыныш.

Өткелсіз биік тауы бар,
Есепсіз түрлі жауы бар,
Қараңғы көрдей қорқыныш.

Жерге түсті жаланап,
Көңілде — қасірет, көзде — жас,
«Кеш, Тәңірі!» — деп сұрады.
Қорықты ма қатты жазадан,
Алда құр жалғыз азадан,
Зарлады, қатты жылады.

Жерде жалғыз зарығып,
Көктегі жұмақ сағынып,
Жылады, баспай өксігін.
Жасты көріп Жаратқан
Ыстық дария боп аққан,
Ашты рахмет есігін.

Жұмақтың жібек желінен,
Жайнаған мәңгі гүлінен
Хош иісін аңқытып;
Күміс кәусар суынан,
Суының алтын буынан,
Бетіне нұрын балқытып;

Көктің батпас Күнінен,
Періштелер үнінен,
Жұмақта хорлар лебізінен,
Өз нұрынан нұр бөліп,
Сезгіш, сүйгіш жан беріп,
Махаббат, рахмет теңізінен, —

Жаратты Тәңірі әйелді:
Бастасын деп бар ерді
Туралық, шындық жолына.
«Адаспассың, азбассың,
Тура жолдан жазбассың,
Ерсең, — деп, — мұның соңына!»

«Жұмақтан жарық кеттім! — деп, —
Кешілмес күнә еттім!» — деп,
Жылама зарлап, налыма!

Жолбасшыңнан өрнек ал,
Сенің де көңілің болса ақ,
Жұмақ даяр тағы да!»

Өтті заман. Жас кепті.
Қорқыныш, катер, қайғы өтті,
Ұмытты адам Алласын.
Жауыздың жасы жалған ба ед?
Жауыздық оған арман ба ед?
Жер жұтты ма уағдасын?

Кешегі әйел-періште
Адамды бастар ғарышқа,
Жүзі жарқын нұрлы Айдан, —
Еңіретіп күң ғып сататын,
Еріккенде ойнап жататын
Болды, қалды бір хайуан.

Енді ежелгі көркі жоқ,
Көргені қорлық, еркі жоқ,
Естисің бе зарлы үнін?
Бұл ісінді қоймасаң,
Әйелмен ылғи ойнасаң,
Жүрмесін көп боп бұл күнін!

Р...ҒА

Сенсің досым, жібек мінез Жібегім,
Сені ғана сүйем — куә жүрегім.
Суық жолдан сақтайтын сен — періштем,
Сен болмасаң, азып-тозып өлемін.

Түрлі жерде, түрлі шақта таңымыз
Атса-дағы, сүйіспеп пе еді жанымыз?
Бізді жан ғой жақын қылған, Жібегім,
Бастаған жоқ ессіз ыстық қанымыз.

Есінде ме? Бір жыл... күздің күні еді,
Күзді күннің салқыншалау түні еді.

Жарын тастап, түнде мені бақшаға
Көру үшін іздеп келген кім еді?

Ол түннен соң талай-талай жыл озды,
Ессіз жарың Айға қолын көп созды.
Аспанға өрлеп, талай құлап, мерт болдым,
Заман озды, жүрек сөнді. Жан тозды.

Өмір – жапан. Арып, шаршап жүргенім,
Ессіз едім, оңды-солды көрмедім.
Тоғыз жолдың торабында тұрғанда,
Жылы – былтыр, сені тағы көргенім.

Көрдің де сен, аштың таза құшағың,
Құшағыңда жас балаға ұсадым.
Сол кезімде бар күнәдән пәк болып,
Дегенім рас: «Сенсің жарым, қосағым».

Сол күннен соң тағы біраз күн өтті,
Ұмытқандай болдым сені – Жібекті.
Сен сөзіме, жан-жүрегім, Жібегім,
Токтата алмай қалып едім жүректі.

Сен жыладың, көзің жасын көрмедім,
Зарладың сен, зарың құлаққа ілмедім.
Мен жел едім, кеттім сонда жел қуып,
Көз жасыннан садақа боп өлмедім.

Айлар өтті, Ай көрінді, өлді жын.
Айлар өтті, айрылды күн мен түн.
Айлар өтті, ішкен удан айныдым,
Айқын болды ақырында жалған, шын.

Білдім: маған жар екенсің сен ғана,
Білдім: саған жар екенмін мен ғана.
Соңғы кезде сені көрмей, Жібегім,
Ашып көрші, жүрегімде мың жара.

Сені көрмей, көзім көрге айналды,
Жүрегіме сансыз қасірет байланды.

Көп күн енді көрүнбейсиң, кашасын,
Жүрегіңнің махаббатын кім алды?

Ессіз жарың зарлап енді қалар ма?
Зарлай-зарлай кара жерге барар ма?
Бір жыл бойы теңіз болып төгілген
Көз жасынан Жібегім де танар ма?

...ҒА

Жас өмірімнің көгін бұлттар басқан күн,
Қайғы-қасірет тасып, бастан асқан күн,
Жан-жағымнан жылы жүзді жан таппай,
Жақын жанлар қастық уын шашқан күн.

Жауыз тағдыр созған қолды қакқан күн,
Жан-тәнімді жылан, шаян шаққан күн,
Жапан түзде кара түнде жалғыз қап,
Қан дария боп көздің жасы аққан күн.

Сен көрдің де, келдің тура қасыма,
Сусын беріп, жастық қойдың басыма.
Мандайымнан сипап, сүйіп, жұбаттын:
«Жаным құрбан, жасыңды тый, жасыма!»

Мәңгілікке, міне, қолым беремін,
Тағдыр оғын көтермекке көнемін.
Қайғыланба, атса, атар алтын таң,
Жан жолдасым, өлсең, бірге өлемін!» –

Дедің де сен күліп, жолым бастадың,
Жауын, дауыл, оттан, судан қашпадың.
Қасиетті, сиқырлы сөз күшімен
Міне, азырақ есім жия бастадым...

Алтын сәулем, ақ періштем жан салған,
Кім біледі, айырса егер сұм жалған,
Жүргенімде жер жүзінде тірі боп,
Бағынатын, табынатын сен – Аллам!

ҚАРЫНДАСҚА

Жібек мінез, жігері мол қарындас,
Жүрегінде у менен бал аралас.
Дүние өзгерді, көрмегелі көп болды,
Тәңірі берсін ашық бақыт, ұзын жас.

Қасиетті мақсат алып көңілге,
Таудай талаппен кіріп едің өмірге.
Ұзын жолда от да, сор да кез келер,
Қарындасым, жасыма да түңілме!

Өмір – өзен, аға бермек сылдырлап,
Тұрып болмас жағасында жөн сұрап.
Қамыс бол да, бетінде қалқып аға бер,
Аға алмасак, бір уақытта дерміз: «Қап!»

Сұм өмірде алданармыз, сүйерміз,
Айрылармыз сүйген жардан, сүйерміз.
Қасірет басар, сарғаярмыз, өлерміз,
Көр құшақтап, бір күн кебін киерміз...

Аз өмірде ойын-қырын, көрдім жар,
Талай жандар дос та болды, болды жар.
Асты үс болып, топан неге баспайды,
Өзгеріссіз өмірде не қызық бар?!

Өзгеріссіз өмір сорға айналмақ,
Жүйрік жүрек сұр өмірде байланбақ.
Шын адам сол – ылғи шаттық жырымен
Жүрек қалай қуса, солай айдалмақ.

Мен – жыршы аған ешбір уайым білмейтін,
Қажу білмей, қолды көкке сермейтін,
Жігері мол қарындасқа өзіндей:
«Іс істелік, қане, қолың бер», – дейтін.

Өкпе сөзің қатты тиді жүрекке,
Бұдан былай есімде боп жүред те.
Аз өмірде ашыласу деген іс,
Ойла, Күнім, келе ме екен ретке?

Ж...ҒА

Өмір – көпір от үстінде салынған,
Дінгектері зәндем отқа малынған.
Қорқу білме, аяқтарың таймасын,
Ойнап қана өт, шарпу көрме жалыннан!

Қоңыз да бар, доңыз да бар түбінде,
Жоққа алданып, жаным, жерге бүгілме.
Болсын көзің көкте, үмітің алдында,
Бакытты бол, қасірет білме, күлімде.

Төменде ылғи түтін, сасық тұман бар.
Улы жылан, қорсылдаған қабан бар.
Талай жылан арбар, қабан қорқытар,
Қорықпа, арбалма, біріне де болма жар.

Өмір – зәндем, қара бұлтты қара түн,
Естімессің қара өмірде жылы үн.
Ұзын жолда арып, жасың төккенде,
Жұбататын жақын жолдас, жарың кім?

Жақын емес ата-ана, туғандар!
Көз жасында олардың не ісі бар?
Соқыр олар, жанған жаның көре алмас,
Жыла мейлің, жан-күйі отта, шегіп зар.

Жақын жан сол – жақын болсын жаныңда,
Табынсын ол Тәңірі көріп арыңа.
Ұзын жолда осындай жан ұшыратсаң,
Қарашығым, тезірек ал жаныңа.

Өмір – өзен, сылқ-сылқ күлер, сылдырар,
Қайда ағады, оның жөнін кім сұрар?
Аққан сумен біз де ағармыз, кетерміз,
Ағынға ермей, жағасында кім тұрар?

Өтер жылдар – қайғырармыз, күлерміз,
Өтер жылдар – сарғаярмыз, кеберміз.
Өтер жылдар – қартайармыз, өлерміз,
Бірте-бірте құрып, шамдай сөнерміз.

Өтөр жылдар — ұлғаярсың, өсерсін,
 Өмір — көпір, қалайда оны кешерсін.
 Өтөр жылдар — ақын аған жоқ болар,
 Рухым риза, мені есіңе түсірсен.

«Аз өмірінде көп уланған, көп сүйген,
 Көп алданған, көп жылаған, көп күйген
 Ақын ағам болып еді, — дегейсің, —
 Жүрегіне өмір оғы көп тиген!»

Иіс шашып, жайнап тұрар түрлі гүл,
 Гүл тербетіп кешкі жылы жібек жел.
 Күнәсі көп жаны үшін ағанның
 Сол уақытта, қарашығым, дұға қыл!

Әлі жассың, қайғы көрме, бара бер,
 Сұм өмірдің күлін көрме, гүлін көр.
 Тілегімді келтірем деп орнына,
 Қарашығым, кане, маған қолың бер!

3...ҒА

Жас күннен бірге ойнап, бірге өстік,
 Бір жүріп, сабақты да бірге оқыстық.
 Есейіп бірте-бірте ес кірген соң,
 Жақындық, арамызда артты достық.

Балалық махаббаты тамашада
 Қызарып, ұялысып оңашада,
 Бір сағат көрісе алмай тұра алмаушы ек,
 Көңілде бір бөтен ой болмаса да.

Жүрсек те жұрт көзінде жай таныстай,
 Жақын бір тілдеспей-ақ, хат алыспай,
 Көзге көз түскенінде қызарысып,
 Бір ауыз сөз айтуға бата алыспай, —

Жаз болса, түнде ұйқы көрмеуші едім,
 Түн бойы арып-шаршау білмеуші едім.

Есікті ақырын ашып тұрғаныңда:
«Шық, жаным, берірек кел. Мен!» —
деуші едім.

Кетуші ек қол ұстасып тура көлге,
Дуылдап жанған бетті ұстап желге.
«Жаным!» — деп алма беттен сүйгенімде,
Қызарып, караушы едің төмен, жерге.

Қытықтап жас жүректі ойнап жас қан,
Дірілдеп тұрушы едік жанша сасқан,
Мөлдіреп көздеріміз айрылыса алмай,
Ағарып ақ жібектей атса да таң.

Қосылған жас күнімнен жарым едің,
Сүйікті анық досым, жаным едің.
Алысқа, ұзақ жолға шыққанымда,
Сарғайып, мені күтіп қалып едің.

Талпынып, өнер іздеп шетке кеттім,
Кеткенде, аз күнге емес, көпке кеттім.
«Жолдағы жарым қашан келеді», — деп,
Сен сорлы күте-күте қасірет шектің.

Мақсатқа жүре бердім арып-талмай,
Ел-жұртым, сен сәулемді есіме алмай.
Жалғанда дұшпан сөзі жаман екен,
Дариға, болсам керек ұмытқандай.

Шет жерде жалғыз басым сандалыппын,
Сағымды мөлдір су деп малданыппын.
Бағасыз саф алтын деп мысқа ұмтылып,
Жасықты асыл көріп, алданыппын.

Сен сорлы қайғы басып, қасірет шегіп,
Егіліп екі көзден жасың төгіп,
Ақырында ауруға үлкен айналыпсың,
Сарғайып күзді күнгі гүлше солып.

Әуре боп опасы жоқ көңілменен,
Мен кеттім, дегендей-ақ: «Түңіл менен».

Сонда да үміт үзбей, қарай-қарай,
Жан досым, қоштасыпсың өмірменен.

Мен бейбақ тап сол кезде шетте жүрдім,
Есімде еш нәрсе жоқ, ойнап-күлдім.
Бұл күнде қалың ойлар, қайғы басты,
Жан жарым жоқ екенін жаңа білдім.

Алысқа неге кеттім, елге кетпей,
«Жан жарым, жаныңдамын!»

дерге жетпей?

Жүрегін жанып, қасірет тартқаныңда,
Көл қылып көзім жасын бірге төкпей?

Жан досым, бақытсызбын, бара алмадым,
Бақылдық аузыңнан ала алмадым.
Көз жасың, қасіретіңе мен кінәлі ем,
Дариға, кешу сұрап қала алмадым.

Өткен күн жеткізбейді, ол – бір тұлпар,
Алдымда, тірі болсам, талай күн бар.
Кейде у, кейде кәусар суын беріп,
Жанымнан жылжып ақырын өтер жылдар.

Жолығар ұзын жолда талай адам,
Сұлу да, сүйкімді де, жақсы-жаман.
Іш өртеніп, жүрегім шын елжіреп,
Дәл сендей басқа жанды сую арам!

ЖАЗҒЫ ТҮНДЕ

Судай сұлу қаракөз
Сүйгеніне берген сөз:
Белгілі жерден табылмақ
Қараңғы жаздың түнінде.

Жатқызып тегіс үй ішін,
Қысып сүйді сіңлісін.
Сырлас тете бауырдан
Айрылу жеңіл ме?

Алдыңда алтын бағың бар,
Жолдасың — шын сүйген жар.
Баққа аяқты батыл бас,
Күрсінбе, сұлу, егілме!

Буыныннан хал кетіп тұр,
Тыста жарың күтіп тұр,
Ақ көйлегің көлбеңдеп,
Шық тезірек, бөгелме.

Шыққанда қорқып-сасқаның,
Дірілдеп түсін кашқаның
Асығып күткен жарына
Білдірме, сұлу, күлімде!

Мініп жігіт жүйрігін,
Тұмарлап кекіл-құйрығын,
Іңірден келіп күтіп тұр,
Серттен таяр ерін бе!

Жігітте арман қалды ма,
Алды жарын алдына.
«Шүү» деп шауып жөнелді,
Бір қолы сұлу белінде.

Ақ көйлектің етегі
Көтеріліп кетеді.
Орынсыз жерде ойнайтын
Тым жеңіл ғой желің де.

Жігіт жарын құшады,
Қолдан тізгін босады.
Сенді саған екеуі,
Енді, жүйрік, сүрінбе!

Жетсін жастар ауылға,
Ұрынбасын жауынға.
Алдарыңда бір-ақ бел,
Таң! Тұра тұр, білінбе!

МАХАББАТ НЕ?

Махаббат — бір тікенек,
Жүрекке барып кадалар.
Бақытсыз ғой бұл жүрек,
Тамшылап одан қан ағар.

Тез жазылмақ бұл жара,
Бал тілімен сүйсе жар.
Сүймесе жар, дариға,
Өлер жүрек, қансырар.
Махаббат — бір тәтті у.

Ішер жүрек, болар мас.
Дүниедегі у мен шу
Мас жүректі оятпас.
Махаббат — бір тәтті у.
Ішер жүрек, төгер жас!

АЙРЫЛҒАНДА

(Г...ге)

Бір жыл болды сені сүйдім, уладым,
Бауырына алдың, неге мені кумадың?
Ессізбін мен: айрылуды ерте ойлап,
Қанды жаспен көзім неге жумадым?!

Сүйдін мені, басқа жанды көрмедің,
Жасың төктін, қадіріңді білмедім.
Мөлдіреген шын меруерт жасыннан
Садаға боп, сорлы, неге өлмедім?!

Білдім: бүгін мені тастап кетесің,
Күміс көбік Ақ Еділден өтесің.
Бота көзім, өлтіріп кет қолыңнан!
Тірі тастап кетіп мені нетесің?!

Көріскенше қош бол енді, бер қолды...
Қалтырайсың, қолым, саған не болды?..
Жазуға енді, Гүлім, халім қалмады...
Көзіме жас, жүрегіме у толды...

ЖАН СӨЗІ

Өмір — теңіз, жоқ оның түбі, шеті,
Сылқ-сылқ күлген сиқырлы толқын беті.
Осы өмірге кіргелі көп күн болды,
Енді бір ай — толады жиырма жеті.

Мен жоқ едім, бар қылып анам тапты,
Содан бері Күн талай шықты, батты.
Ес білгелі алыстым өмірменен,
Өмір — теңіз толқыны тым көп қақты.

Мен туғалы ағарып көп таң атты,
Қараңғылық жер бетін талай жапты.
Ес білгелі алыстым жүрекпенен,
Ырық бермеді, қаңғырды, ол не тапты?

Ессіз жүрек тулады, бермеді ырық,
Ақыл сорлы ере алмай, қалды тұрып.
Ессіз жүрек, бөгелші бір азырақ,
Отыз түр ғой үңіліп, арты — қырық.

Өмірінді екі қылмай орындадым,
Есімде отқа, суға ұрынғаным.
Өтті жылдар, жапанда жалғыз қаппын,
Өмірімді осынша улап, не қылғаның?!

«Жел бол!» — дедің, жел болып еспедім бе?
Уақыт талғап, ерте я кеш дедім бе?
Желдей жынды есалаң екпінді боп,
Заулап тұрған отқа өзім түспедім бе?

«От бол!» — дедің, от болып жанбадым ба?
Күйдірмей, сірә, нәрсе талғадым ба?
Күлді де алдым күшакқа, гүлді де алдым,
Мынау «күл», мынау «гүл» деп таңдадым ба?!

«Су бол!» — дедің, сылдырап ақпадым ба?
Жыландай жүз бұралып жатпадым ба?
Ерікті-еріксіз суымнан татар жанды
Сиқырлап сылдырменен таппадым ба?

«Күн бол!» – дедің, мен Күндей күлмедім бе?
Күннен де астым, мен күндіз-түн дедім бе?
Күн – тәкаппар. Мен көппен құшақтастым,
Бұл ісімді Күндікке мін дедім бе?

«Ай бол!» – дедің, Ай болып жүзбедім бе?
«Әпсүн» оқып, жер жүзін кезбедім бе?
Аналайдан сиқырлы сәуле төгіп,
Талайлардың өзегін үзбедім бе?

Сен: «Сүй!» – дедің, талайды сүймедім бе?
Көбелек боп көп отқа күймедім бе?
Тірілгенім болмаса өлгеннен соң,
Мен талай күлден кебін кимедім бе?

«Жыла!» – дедің, талай жас төкпедім бе?
Дария болды көз жасым, көп дедім бе?
Жасым бітсе, қып-қызыл қан жыладым,
«Жыламаймын, көзде жас жоқ», – дедім бе?!

«Ата-ананнан без!» – дедің, безбедім бе?
Қаңғырып, талай жалғыз кезбедім бе?
Басыма талай кара күндер туды,
Ата-ана, туысқан іздедім бе?

«Елің тастап кет!» – дедің, кетпедім бе?
Жер шетіне барсам да шет дедім бе?
Жыландай бауырына кіріп алып,
Қалайда жатты жақын етпедім бе?

«Дәулеттен қаш!» – дедің сен, қашпадым ба?
Қойнымды жоқшылыққа ашпадым ба?
«Нәжісті – доңыз, сүйекті – ит жияд» деп,
Барымды желеге ұшырып, шашпадым ба?

«Жокты іздеп тап!» – дедің сен, таппадым ба?
Сен: «Айға шап!» – дегенде, шаппадым ба?
Не керек! Бар бұйрығыңды орындадым,
Сұм жүрек, сол қызметімді ақтадың ба?

Ақтамадың, алдадың, енді білем,
Енді бір ай – жиырма жеті жасқа келем.

Отыз, қырық... Қартаям, сөнем, өлем...
Еліме есебімді не деп берем?!

Енді бір ай – жиырма жеті жас толады,
Отыз, қырық... Сарғаяды, жүз солады.
Жыл соңынан жүгіріп жыл озады.
Кеудеге күн-күн сайын шер толады.

Ессіз жүрек аспанға қол сермеді,
Ессіз жүрек ақылға жол бермеді.
Жастық у ғой, айнымай, у ішіппін,
Бұл күндерде кеудені ой кернеді.

Ақылға кеш айналдым, қараң күнім,
Бір күні құшағына алар өлім.
Қара жерді құшақтап мен жатармын,
Сол кезде не деп мені сынар елім?

«Жел еді, желді жыр ғып өтті!» – дер ме?
«Есалаң, сүйіп еді шоқты!» – дер ме?
«Ойы жоқ, ессіз отты Тәңірі көрген,
Түншығып жат, есерім!» – деп күлер ме?!

Болмаса: «Қызыл гүл ед, солды!» – дер ме?
«Сермеп ед алтын Айға қолды!» – дер ме?
«Қажымай, Айға шапқан арыстан ед,
Сабаз-ай, сол жолда мерт болды!» – дер ме?

«Күн еді – өмір бойы күлді!» – дер ме?
«Күн еді – сүймеуші еді түнді!» – дер ме?
«Күн еді, Күндей айқын күле білді,
Сол күлүмен ақырда өлді!» – дер ме?!

«Сұлулықтың асығы – жыршы!» – дер ме?
«Жүректің сырын шешер сыршы!» – дер ме?
Не қуаныш, не қайғы басқан күнде
Басыма келіп: «Ақын, түршы!» – дер ме?

Болмаса басыма да бармас па екен?
Атымды аузына да алмас па екен?

Қарайып жапан түзде жалғыз тұрған
Молама көз қырын да салмас па екен?

Дариға, сол күндерде күнім қаран,
Қазақ елі, бір ауыз сөзім саған:
Болғайсын, сыншы болсаң, әділ сыншы,
Кінәні жүрекке қой, қойма маған!

Мені атама, бұл жүрек жынды дерсін,
Ұмтылған аламын деп Күнді дерсін.
«Сүйіп, күліп, күйіп – көз жасын төгіп,
Жынды жүрек өлді де тынды!» – дерсін.

МЕНИ ДЕ, ӨЛІМ, ӘЛДИЛЕ

Қажыдым енді, күш бітті,
Көңілсіз, салқын, күн бұлтты,
Жел бұйығып тербелед,
Әлдекімнің өлгенін,
Оны қалай көмгенін
Әңгіме ғып күңіренед.
Жел, күңіренбе, жасың тый,
Өлім күйі – тәтті күй.
Балқиды жаным бұл күйге.
Мені де, өлім, әлдиле,
Әлдиле, өлім әлдиле!

Қара орманның шетінде,
Нағыз желдің өтінде
Өскен жалғыз жас қайың.
Былқ-сылқ етіп билеген,
Сылдыр-сылдыр күйлеген,
Болсын онда не уайым.
Сол жас қайың құлапты,
Жанында жел жылапты,
Балқиды жаным бұл күйге.
Мені де, өлім, әлдиле,
Әлдиле, өлім, әлдиле!

Қолына ала ту алып,
Қылышын қанға суарып,
Тау суындай тасыған,
Қарақат көзін қан жауып,
Қабағынан қар жауып,
Ойын салған жас ұлан –
Майданда ұлан қайтыпты,
Жел иманын айтыпты...
Балқиды жаным бұл күйге.
Мені де, өлім, әлдиле,
Әлдиле, өлім, әлдиле!

Әлдеқайда бетпақ шөл,
Бетпақ шөлде жалғыз жол.
Сол жолменен жалғыз жан
Түн бойы талмай жүріпті,
Табанын тастар тіліпті,
Келгенде атып алтын таң,
Сорлы, шөлде өліпті,
Жел, құмменен көміпті,
Балқиды жаным бұл күйге.
Мені де, өлім, әлдиле,
Әлдиле, өлім, әлдиле!

Бетінен алма қан тамған,
Тілінен тәтті бал тамған,
Бұйра толқын шашы бар,
Күлкісі меруерт шашылған,
Өзі – жаңа ашылған,
Дәл он бесте жасы бар –
Сұлу көз жас төгіпті...
Тұншығып жасқа өліпті...
Балқиды жаным бұл күйге.
Мені де, өлім, әлдиле,
Әлдиле, өлім, әлдиле!

Талпынған жаңа нәресте,
Ақ қанатты періште,
Былдырлаған бұлақтай,

Көрінген жанды күлдірген,
Жана піскен бүлдірген,
Балауса нәзік құрақтай,
Қайтыпты қозы көз тиіп,
Бетінен кейде жел сүйіп...
Балқиды жаным бұл күйге.
Мені де, өлім, әлдиле,
Әлдиле, өлім, әлдиле!

Алыста айдын шалқыған,
Көбігі меруерт балқыған.
Сол айдынның астында
Бар екен алпыс ақ отау,
Алтын уық, жібек бау.
Бәрі он алты жасында –
Отау сайын толқын шаш,
Толқын шаштар жалаңаш...
Балқиды жаным бұл күйге.
Мені де, өлім, әлдиле,
Әлдиле, өлім, әлдиле!

Жана піскен балдырған,
Сүйсе, мейір қандырған,
Айдынға барып түсіпті,
Отауларды аралап,
Жас жүрегін жаралап,
Сұлуларды құшыпты.
Құшыпты да өліпті,
Жел толқыннан біліпті...
Балқиды жаным бұл күйге.
Мені де, өлім, әлдиле,
Әлдиле, өлім, әлдиле!

Балдырғанмен бастасып,
Сұлумен қол ұстасып,
Жас ұланмен жолдас боп,
Жас қайыңды қолға алып,
Баланы сүйіп бір қанып,
Жолаушымен мұңдас боп,

Мен де тезірек өлейін,
Әлі жаспын демеймін,
Балкиды жаным бұл күйге.
Мені де, өлім, әлдиле,
Әлдиле, өлім, әлдиле!

Бетімнен тәтті бір сүйіп,
Алдына алшы әдилеп,
Келші, өлім, тезірек.
Жан ұшудан тоқтады,
Жынданып енді сокпады
Кешегі асау жас жүрек.
Бетімнен тәтті бір сүйіп,
Алдына алшы әдилеп,
Балкиды жаным бұл күйге.
Мені де, өлім, әлдиле,
Әлдиле, өлім, әлдиле!

ТІРІЛДІМ

Сансыз күндер ой астына көмілдім,
Қор болып ем, көңілін таппай көңілдің.
Жаспен жасып, оймен азып-тозып ем,
Өліп едім, бүгін қайта тірілдім.

Жаным өлік еді, жанға жан кірді,
Тамыр кеуіп еді, ыстық қан жүрді.
Жиегінде қорғасындай көгімнің
Бүгін ғана бақыт таңы білінді.

Бүгін маған жұмаққа өмір жол болды,
Бүгін менің құшағымда Ол болды.
Оны құштым, шарап іштім, шат едім,
Бүгін менің құшағымда Гүл болды.

Бүгін менің құшағымда кім болды?
Бүгін менің құшағымда Гүл болды.
Бүгінгі түн маған алтын күн еді,
Бүгін менің құшағымда Күн болды.

Өзім ғана білем қандай жан құштым,
Жер құшпадым, шаң құшпадым,
тан құштым.
Жанды жауып, жүрегімді жаңалап,
Бүгінгі күн тән құшпадым, жан құштым.

Бүгінгі күн тән құшпадым, жан құштым.
Жанды құштым, таңды құштым,
көкке ұштым.
«Сүйем!» – деді бота көзі мөлдіреп,
Жасын төкті, жасын іштім, бал іштім.

«Көкке ұмтылам, әттең, дүние, аяғым!..
Болса аяғым, алып Мұса таяғын,
Кетер едім Тәңірі іздеп, Тор іздеп,
Жан жарым деп Сарыарқаның саяғын...» –

Деп сыбырлады алма ерін елбіреп,
Бота көзде ыстық жасы мөлдіреп.
Жиылған жас төгілмейін тұра ма,
Жас төгілді, тілініп жүрек, елжіреп.

Өкси-өкси: «Сүйем, сен де сүй!» – деді.
«Өмір бойы күйем, сен де күй!» – деді.
«Сеніменен жаным бірге, жан жарым,
Сен де «жан!» де,
ессіз қанды тый!» – деді.

Ол жылады, мен де бірге жыладым,
Өкси-өкси: «Сүй ғана!» – деп сұрадым.
Көп жыладым, сол ыстық көз жасымен
Алдағы өмір жолын таптым, мұрадым.

Жиырма жеті жыл жүрекке берілдім,
Түнін көрмей, күнін көріп өмірдің.
Екі жаспен жуып алдым жанымды,
Өлген жерден бүгін мәңгі тірілдім.

БЕРНИЯЗҒА

...Ұлан өлді батып қанға,
Тыныштық тапты асау жан да.

Өмір — дала, ақын — бала қаңғырған,
Жан сусынын көз жасымен қандырған.
Ақын — бөбек, өмір — көбік, тылсым-ды
Ойнап, арбап, бөбекті естен тандырған.

Күніренеді кеңес айтып қария,
Әлдеқайда жер шетінде дария:
Тұңғықтың түбі толған тамаша,
Дарияның сыры жоқ қой жария.

Дарияның астында — алпыс ақ отау,
Ақ отаулар алтын уақ, жібек бау.
Отау сайын судай сұлу толқын шаш,
Толқын тербеп: «Әлди, әлди!» —
дейді бау.

Әлди, әлди, тербеледі ордалар,
Ордаларда өңшең сұлу ән салар.
Сұлу жанның күлкісі де сиқыр ғой,
Күлкілері көбік болып жорғалар.

Көрінсе егер сонау күміс күлкілер,
Жас ұланның жүрегін жүз тілгілер.
Шерлі ұланның көріп суға шомғанын,
Мылқау жартас: «Жынды ма әлде?!» —
деп күлер.

Кеңес айтып күніренеді бір күні,
Есімде жоқ, әйтеуір сол бір күні:
Майдан құрып, қарсыласқан екі жау,
Таудай мылқау, бірінің де жоқ үні.

Екі жаудың біреуі — өлім, бірі — өмір,
Бір-біріне қайрасады тіс шықыр.
Бір мезгілде жаны жалын жас ұлан
Әлдеқайдан қан майданға келіп тұр.

Жап-жас бала келе сала, қабағын
Түйіп, тартқан екі жаққа салағын.
Тастан қайтқан оғы тиіп өзіне,
Қан майданда қайтыс болған қарағым!

Ұлан өлген, мұны көрген екі жау:
«Мына ұланның емес, сірә, дені сау, —
Деді-дағы, шегі қатып күлісті, —
Әй, есалаң!.. Ха-ха, ха-ха, ха-ха-ау!»

Жаны жалын, жаны шерлі жеткіншек,
Күлсін саған, сөксін мейлі кок есек.
Мен сөкпеймін сені, сонау толқынмен
Хан майданға неге ғана кірдің деп.

Мен күніренем, ұлы ойлар кеп басыма,
Жырласаң ед шомылып көз жасыңа:
Тұңғиықтың түбіндегі тамаша
Өзі-ақ көшіп келмес пе еді қасыңа...

Өмір, өлім — мәңгі аңдысқан екі жау,
Екі жауды бауыр қылар жыр бар-ау.
Сол жыр таппай, садақ тартпай, сабыр ғып,
Қан майданда күніренсең еді, сор бала-ау!

Ойлаймын да, өкінемін ғапылдығыңа,
Жаным сеніп еді жақындығыңа...
Жастай сөнген жалын жанды жеткіншек,
Күнөң ауыр, кешем ақындығыңа.

Өмір — дала, ақын — бала қаңғырған.
Жан сусынын көз жасымен қандырған.
Ақын — бөбек, өмір — көбік, тылсым-ды
Ойнап, арбап, бөбекті естен тандырған.

САҒЫНДЫМ

Абактыда айды, күнді жаңылдым,
Сарғайдым ғой, сар даламды сағындым.
«Қарашығым, құлыным!»— деп зарлаған
Алыстағы сорлы анамды сағындым.

Жатқан үйім — қабырғасы қара тас,
Жарық сәуле, жылы күнге жаны қас.
Ауыр иіс, ылғи қара көленке
Ерте-кеш те, күндіз-түні арылмас.

Тапал, салқын, тым қараңғы, үнгір тар,
Есігімде мықты қара құлып бар.
Кіп-кішкене терезелер темірлі,
Мұндай үйден кімге естілер ашы зар!

Алтын Күнді, қара жерді сағындым,
Жан жолдасым — жүйрік желді сағындым.
Асау тайдай еркелетіп өсірген
Ағайынды, туған елді сағындым.

Әлдеқайда Күн шығады, батады,
Сорлы тұтқын күніреніп жатады.
Қарар болсаң терезеден темірлі,
Көздеп тұрған күзетшілер атады.

Ас бола ма сасық сорпа, қара нан,
Алма бетте қалмады ғой тамшы қан.
Қоңырау қағып оятады ақырып,
Тым болмаса сібірлеп те атпай таң.

Бостандықта өткен күнді сағындым,
Желдей зулап кеткен күнді сағындым.
Жыл құсындай ұшсам, қонсам ерікті,
Ойдағыны еткен күнді сағындым.

Абактының айға баға күні ұзақ,
Жанды жейтін жылға баға түні ұзақ.
Ескі мола дән дыбыс жоқ, тым-тырыс,
Тық-тық басып күзетші жүр жалғыз-ақ.

Қара жылан – қалың ойлар қаптады,
Шыбын жаным барар жерді таппады.
Ойлар жейді жас жүректі жегідей,
Тәңірі Ием, таңын-дағы атпады!

Ойыны бір құрдастарды сағындым,
Тілегі бір жолдастарды сағындым.
Келешекке бірге план құрысқан,
Сырласатын жас достарды сағындым.

Уға толды жас жүрегім, жабықтым,
Таныс дауыс ести алмай, зарықтым.
Не дегенін, не істегенін біле алмай,
Қор болдым ғой, азат жүрген халықтың!

Құшақтарға жанымда жоқ жақын жан,
Басқа шапшып, мазаны алды ыстық қан.
Жалындаған жас жүрекке не пайда
Дене күйіп, бір жатып, бір тұрудан?

Жүрегіме жақын жанды сағындым,
Жібек мінез, хордай жарды сағындым.
Айрыларда күншығыстан ағарып
Ақ жібектей атқан танды сағындым.

Не көрсем де, алаш үшін көргенім,
Маған атақ – ұлтым үшін өлгенім!
Мен өлсем де, алаш өлмес, көркейер,
Істей берсін қолдарынан келгенін!

Қалың елім, қалың кара ағашым,
Қайраты мол, айбынды ер алашым!
Өзі-ақ құлар, сырын берме, сабыр қыл,
Ақымақтар байқамаған шамасын.

Қазағымды, қалың елді сағындым,
Сарыарқамды – сайран жерді сағындым.
Балдай бұлақ, мөлдір күміс көбікті
Арқадағы айдын көлді сағындым.

Қуанышта: «Әй сені ме!» – дегендер,
Күйініште мен үшін уайым жегендер,

Құтылу қиын — басқан адым андулы,
Тізіп қойып, ертеңді-кеш түгендер.

Тәңірі ие, өзін алшы панана,
Тас бауырлар зарға құлақ сала ма?!
Баласынан тұтқын болып сарғайған
Кім жеткізер сәлемімді анама?

Абактыда айды, күнді жаңылдым,
Сарғайдым ғой, сар даланы сағындым.
«Қарашығым, құлыным!»— деп зарлаған
Алыстағы сорлы анамды сағындым!

СҮЙЕМІН

Күлдей күңгірт шашы бар,
Тоқсан бесте жасы бар,
Көз дегенің — сүп-сүр көр.
Тасбиқ санап бүгіліп,
Жерге қарап үңіліп,
Көрше ауыр күрсінер

Менің бір қарт анам бар,
Неге екенін білмеймін,
Сол анамды сүйемін!
Көзінде көк нұры жоқ,
Аузында жұмақ жыры жоқ,
Жалынсыз, усыз құшағы,

Иірілмейді жыландай,
Созі де жоқ құрандай,
Білгені — қазан-ошағы,
Жабайы ғана жарым бар,
Неге екенін білмеймін,
Сол жарымды сүйемін!

Ұйқы басқан қабағын,
Бастыра киген тымағын,
Жалқаулықты жар көрген,
Жүрген ескі заңымен,
Алдындағы малымен

Бірге жусап, бірге өрген
Алаш деген елім бар,
Неге екенін білмеймін,
Сол елімді сүйемін!

Сағымы сайран құрады,
Бораны ұлып тұрады,
Қыс – ақ кебін, жаз – сары,
Орманы жоқ, шуы жоқ,
Тауы да жоқ, суы жоқ,
Мәңгі өлік сахарасы
Сарыарқа деген жерім бар,
Неге екенін білмеймін,
Сол Аркамды сүйемін!

АНАМА

Өмірімнің қап-қараңғы түнінде,
Еш не білмес түсім бе я өнім бе,
Оң менен сол, от пенен су айырмас,
Күшсіз, әлсіз, есім білмес күнімде,—

Құшағына алдын, сүйдің сен, анам,
Ренжу жоқ, барлық сөзін: «Жан балам!»
Ыстық-суық, желге-күнге тигізбей,
Асырап, сақтап, болдың, анам, баспанам.

Түнде тұрып, түн ұйқынды төрт бөлдің,
Тыныш ұйықтасын деп, аз сөйлеп, аз күлдің.
Ыңырансам, я қарным аш, я тоңған
Екенімді, ойламастан, тез білдің.

«Жаным, — дедің, — қарашығым, құлыным». —
Сүйдің, қыстың, дедің: «Тәтті қылығың!»
Қаз-қаз тұрсам, езу тартсам, құласам,
Я жыласам — бәрі жақты қылығым.

Жаным анам — жібек тілді, ақ көңіл,
Жазу болып, шегер болсам ұзын жол,
Шет жерлерде теріс жолдан сақтарға,
Жан балаңа ақ батанды бере гөр!..

БАТЫР БАЯН*БІРІНШІ ТАРАУ*

Жүрегім, мен зарлымын жаралыға,
Сүм өмір абақты ғой саналыға.
Қызыл тіл, қолым емес, кісендеулі,
Сондықтан жаным күйіп жанады да.
Қу өмір қызығы жоқ қажытқан соң,
Толғанып қарауым сол баяғыға.
Түйіннің тоқсан түрлі шешуі бар
Әдемі ертегідей баяғыда.
Әдемі өткенді ойлап айнымасам,
Сүм өмір күшті уын аяды ма?

Ертегі уатпай ма баланы да,
Сөз сиқыр ғой, жазбай ма жараны да?
Ақын да бір бала ғой айға ұмтылған,
Еркімен өзі-ақ отқа барады да.
Жайі тақтақ жабайыдан жол қалғанда,
Қанды ор боп ақын жолы қалады да.
Ойлайды, күніренеді, толғайды ақын,
Күрсініп көзіне жас алады да.
Ақында адамзаттан дос болмайды,
Жалғыз-ақ сырын сөйлер қаламына.

Мен де ойды ағытамын қаламыма,
Арқаның көз жіберсем алабына:
Сарыарқа — сары дария, қиыры жоқ,
Көз болсын қандай қыран, талады да.
Ішінде сары дария көз тоқтатар
Көкшетау — Сарыарқаның аралы да.
Көшеде күні кеше қойдай өрген
Түрлі аң: бөрі, бұғы, маралы да.
Айрылып асау, ерке аңдарынан,
Көкшенің тас жүрегі жаралы да!

Арқада жер жетпейді Бурабайға,
Бөленген бүйіра сыпсың қарағайға.
Бұлт күшқан мәңгі мең-зең Көкшетауға
Бөлектеу: «Ой, бауырым!» — дер анадайда.

Оқжетпес найза қия — қыранға ұя,
Қарасаң, жанның шері тарамай ма?
Солардың ортасында Бурабай көл
Мөп-мөлдір, дөп-дөнгелек ұқсайды Айға.
Бурабай — Арқа аралы, жер еркесі,
Ертеде коныс болған Абылайға.

Бауырында Бурабайдың қалың ағаш,
Көкшенің жалыменен біткен жалғас.
Арудың ақпен өрген тұлымындай
Қарағай, қызыл қайың, тал аралас.
Ертеде жел өтпейтін қызыл ағаш,
Дариға, бұл күндерде жап-жалаңаш!
Қабірінен әулиенің алашқа артық,
Ертеде Абылайға орда болған ағаш.
Ордасын сол ағаштағы Абылайдың
Меккедей тәуеп қылған тамам алаш.

Қиын күн туған алаш баласына,
Шұбырып жапанның сар даласында,
Кез болған, жаудан үркіп, «Ақтабанға»,
Дұшпанның қалғандай боп табасына.
Арқаға аяқ салып, түскен барып
Екі оттың — орыс, қытай арасына.
Күндерде сонау қара, тапсырған ел
Тағдырын Абылайдай данасына.
Сол күнде ел қорғаған Абылайдың
Қылсаң да аз қанша тәуеп моласына.

Алыстан орыс, қытай — ауыр салмақ,
Жақыннан тыншытпайды қалың қалмақ.
Артында — ор, алдында — көр, жан-жағы жау.
Дағдарған алаш енді қайда бармақ?
Сол кезде елге қорған болған Абылай,
Көп жаудың бірін шауып, бірін арбап.
Күндердің бір күнінде хан Абылай
Қалмаққа (ойына алды) ойран салмақ.
Ханынан «Аттан!» деген сөз шыққан соң,
Ордаға батыр, билер келді аңдап.

Жиылды өңшең ноян ығай-сығай,
Байжігіт, Тасболат пен би Толыбай,

Ту баста Абылайды хан көтерген
 Қамқоры Қарауылдың шешен Қанай,
 Ашуы жауған қардай, шөккен нардай
 Қарт қыран Қанжығалы қарт Бөгенбай,
 Бөкеннің жас жолбарыс жеткіншегі
 Аузынан жалын шашқан жас Жанатай,
 Найзасын нажағайдай ойнататын
 Жас барыс Бәсентиін Сарымалай.

Балталы, екпінді оттан Оразымбет,
 Сырғалы, шапшаң октан ер Елшібек,
 Өзіне тірі жанды тең көрмейтін
 Тәкаппар Қошқар ұлы ер Жәнібек,
 Қалданға ханмен бірге тұтқын болған
 Жолдасы Абылайдың батыр Жәбек,
 Майданда от шашқандай оқ шашатын
 Сырттаны Бәсентиін ер Сырымбет —
 Осындай өншен көкжал жиылысты
 Күңіреніп жолбарыстай: «Жау қайда?»— деп.

Әрі акын, әрі батыр Қарабұжыр,
 Айтатын өрлеп барып аспанға сыр.
 Бұқар мен Тәтіқара жырлағанда,
 Толқынды тұңғық боп төгілер жыр.
 Осылай думанменен күндер өтіп,
 Батырлар ерікті енді жатқанға күр.
 Аттан деп әлі айтпаған Абылайға
 Көкжалдар дей бастады: «Жүр енді, жүр!»
 Алайда Абылайдан сөз болмады,
 Сондықтан бұғып, бықсып туды күбір.

Жиналған өншен бөрі Бурабайға,
 Алаштың Кебесіндеі* ізгі жайға.
 Батырлар бұғаудағы арыстандай,
 Абылай тұңғық бір терең ойда.
 Бөрі де ел қорғаны — батыр, билер,
 Аттанбай тек жатудан таппай пайда:
 «Жүрелік, жау басынар!» деген сөзбен
 Салады Қанай биді Абылайға.

*Кебе — қағба мағынасында.

Би Қанай: «Бұ қалай?»— деп бастағанда,
Абылай сұрайды одан: «Баян қайда?»

«Қанайым, ойық удай, тілін шаян,
Амал не, келген жоқ қой батыр Баян.
Көп жаудың албастысы, ел еркесі
Баянның батырлығы алашқа аян.
Баянның аруакты күр атынан
Көп қалмақ болмаушы ма ед қорқақ коян?
Наркескен, өрттей өскен, қайтпас болат
Баянсыз қанатымды қалай жаям?!
Би Қанай! Агтанбайды хан Абылай,
Келмесе қандыбалақ батыр Баян!» —

Деген соң ойы теңіз хан Абылай,
Аяндап батырларға қайтты Қанай.
Байлаулы борілерді аза қылмай,
Кестелеп, сөзбен сипап айтты Қанай.
Күндеу ме, көтеру ме, кім біліпті,
Батырлар десті жалғыз: «Баян бала-ай!»
Көкшенің бауырында өңшең көкжал
Күніреніп күтіп жатты күндер талай.
«Жау!» десе, жатпайтұғын батыр Баян,
Апырм-ай, келмеуінің мәні қалай?

Жас Баян жауды талай көрмеп пе еді,
Сорғалап сұңқардайын төнбеп пе еді,
Майданда жолбарыстай жалғыз ойнап,
Сан қолға аш бөрідей кірмеп пе еді?!
Жебесі көбе бұзып, жүректі үзбей,
Найзасын, сірә, шалғай сермеп пе еді?
Бірін айт, бәрін айт та, басқа батыр
Баяндай «алашым!» деп еңіреп пе еді?
Бұл жолы кешігуі жай емес қой,
Тұлпарым кез болды ғой орға, тегі!

Арқада бір өзенді дер Обаған,
Сол жерде аз ғана Уақ қоныс қылған.
Уақтың ерте күнде өжет-қайсар
Ер Көкше, Ер Қосайдай ері болған.
Сол ері ерте күннің — Ер Көкшенің

Нәсілінен қайтпас алмас Баян туған.
Баянның, ер ағасы батыр Сары,
Қос қыран тізе қосып жауын қуған.
Айналып оны айт, мұны айт, Баянды айт,
Ер Баян алашының бетін жуған.

Ол күндер аз қазақ пен қалың қалмақ
Қыран мен кара құстай алысқан шақ.
Баласы алты алаштың Абылайдың
Астында ақ туының табысқан шақ.
Қазақтың батырлары бәрі қыран,
Сонда да бір батыр жоқ Баяндай тап.
Жауының бір жорықта бір сұлуын
Ер Баян алып қайтқан артына сап.
Баянның алып қайтқан сол сұлуы —
Балдырған бөбек дерлік, он төрт жаста-ақ.

Сол сұлу сұлу екен атқан таңдай,
Бір соған бар сұлулық жиылғандай.
Торғын ет, шапақтай бет, тісі меруерт,
Сөздері — су сылдырлап құйылғандай.
Бір улап көз карасы, бір айнытқан,
Жұлдыздай еркелеген сөнбей-жанбай.
Лебізі — жібек лебі, жұмақ желі,
Кәусардай татқан адам қалар қанбай.
Шын ер ғой батыр Баян алып қайтқан
Еліне сол сұлуды, естен танбай.

Ер Баян жас сұлуды алып келген,
Сұңқардай бабындағы сұқсыр көрген.
Қан жауып екі көзін, қанды балақ
Ілмекке қоңыр қазды көңіл бөлген.
Марал бар оққа ұшпайтын, тым сақ бірақ
Кезеңде кез келсе де қандай мерген.
Болмасын жас сұлудың білгеннен соң,
Ер Баян қарындас қып, ерік берген.
Алайда ар алысқан жүрегімен
Теңізде алысқандай күшті сеңмен.

Қалмақтың қайсар қызы қайрылмаған,
Болаттай жасу білмей, майрылмаған.

Жап-жас кыз сүмдөүгү мол, сыр бермейдi,
Жандай-ак ойдан аулак қайғырмаған.
Алаштын аруы боп кетсе-дағы,
Жанымен өз жұртынан айрылмаған.
Сүм сүлу анадайдан «ағатайлап»,
Баянда жан қоймаған жандырмаған.
Сонда да сыр шығармай батыр Баян,
Жастық қып жанын естен тандырмаған.

Осылай іштен күйген батыр Баян,
Баянның батырлығы алашқа аян.
Баянның інісі бар он бес жаста —
Бөрінің бөлтірігі — бала Ноян.
Ноянның бар ақылы білегінде,
Билеген асау жүрек, қайнаған қан.
Келгенде-ак сүлудың бір қарауынан
Ноянның жүрегінде ұшқын туған.
Сол ұшқын өртке айналып, жап-жас Ноян
Алысып жүрегімен, аласұрған.

Жастықта жалынданып сүйген қандай!
Баладай өксіп жылап, күйген қандай!
Көрмесен жан-жарынды өлгендей боп,
Қайғырып күлден кебін киген қандай!
Кеудеңе жан кірмей ме, кезің шалса,
Өмірің жаңа ағарып атқан таңдай.
Кеуденді қасиетті сәуле кернеп,
Жүрегің сол минутте жарылғандай.
Не дерсің салпаң құлақ есектерге,
Өгіздей өмір сүрген сүймей-жанбай!

Ноян да сол сүлуға — тәтті балдай,
Мөлдіреп қараушы еді көзі талмай.
Мас болып, дене түгіл, жаны елжіреп,
Жүтқандай сол сәулені демін алмай.
Алайда бұзық ойдан аулак еді,
Сүлуға Тәңірі көріп табынғандай.
Жанса да жап-жас Ноян, сүм сүлу қыз
Көп заман жүрді бірақ көз де салмай.
Сонда да кейбір кезде ақ бетіне
Бір нәрсе жүгіруші ед ыстық қандай.

Айға алтын Күн нұрынан сәуле бермек,
Шалқыған махаббат-от аспанға өрлеп.
Жүрегін өзі сүйген отты жүрек
Оятпак тас болса да, зарлап тербеп.
Басында сыр бермеген сүм сұлуға,
Біраздан бола бастар күлкі кермек.
Нояннан о да көзін алмас болды,
Күйдіріп жас жүрегін жалын кернеп.
Шешілді екі жастың жұмбақтары,
Екеуі бір інірде сайда кез кеп...

Сикырлы гүлге оранған жібек майда,
Сылдырлап сылқ-сылқ күлген терен сайда
Ерке өзен жанын өртеп, жармен ойнап,
Сүйгізген ақ бетінен күміс Айға.
Сондай бір жібек кеште жаны өргеніп,
Екеуі «әй!» дескендей барған сайға.
Аулақта сүйіскен жан ұшырасса,
Еріксіз тамырларға у тарамай ма?!
Анттасып, айрылмасқа сөз байласып,
Бастық деп Арсыға алым санамай ма?

Жас Ноян қызды көріп от боп кетті,
Көздері қызыл жалын шоқ боп кетті,
Жер мен көк, ай, жұлдызды тұман басып,
Бір қыздан басқа нәрсе жоқ боп кетті.
Келді де қызға жалын сөздерімен
Шығарды жан ұшырып іштегі өртті.
Бір күйіп, бір суынып, бір елжіреп,
Біресе жас баладай жасын төкті.
Өртемей отты жүрек қоймақ па екен,
Такады сұлу қыз да бетке бетті.

Қыз сонда: «Ноян бауырым – Кебем! – деді, –
Мен сенің сүйгеніңе сенем, – деді. –
Сүйемін мен де сені, Тәңірі куә,
Тән түгіл, жаным саған берем! – деді, –
Нояным, бірақ сенен қалауым бар», –
Деді де, сұлу ойға тереңдеді.
Сұлудың сырға толы торғын беті-ай,
Бетінде ешбір толқын көрінбеді.

Біраздан көздеріне жас мөлдіреп,
Жас сұлу жылап тұрып күлімдеді.

Қыз сонда; «Қалауым бар, Ноян батыр,
Аласқан аққу құстай мен бір пақыр.
Арқаның аруы боп жүрсем-дағы,
Алыста туған, өскен жерім жатыр.
Өткізген балаусадай бөбек күнім,
Барқыттай белес-белес белім жатыр.
Айбынды арыстандай құмда кезген,
Күңіреніп қалың қалмақ елім жатыр.
Барқыт бел, қашқан қалмақ қалсын адыра,
Ата-анам — айым менен күнім жатыр.

Ер Баян біздің елге барған еді,
Көп қойға көкжал ойран салған еді.
Бөбегін шырылдатып ап кеткенде
Ата-анам жылап-зарлап қалған еді.
Сорлы анам көкірегін көкке сауып,
Қан жылап менен бір ант алған еді.
Ол анты: «Елдің шетін, анаң бетін
Бір көрмей, қозым, ерге барма!»— деді.
Анама сөзім — анау, өзім — мынау,
Жас Ноян, жүгінемін ер деп сені.

Көр болсақ, көрді көрмей. Тәңірі ондай ма,
Ер Баян неге батқан терең ойға?
Мен сорды көргеннен-ақ сүйген Баян,
Қосылсақ, Баянға ауыр дерт болмай ма?
Биікке кетпей киік, ойда ойнаса,
Ашулы арыстанға мерт болмай ма?
Екеуміз Сарыарқадан сапар қылсақ,
Қатерсіз қосылуымыз берік болмай ма?
Қаны бір ел еді ғой қазақ, қалмақ,
О да бір саған туған жұрт болмай ма?!» —

Деп сұлу сыбырлады сикыр сөзін,
Толтырып меруерттей жасқа көзін,
«Шыдашы, кәне күймей!»—дегендей-ақ,
Ноянға тақап тұрып жалын жүзін.
Жас Ноян жас қанына түншыққан соң,

Ұмытпай тұрсын қалай өзі өзін!
 «Жарайды, даярмын!»— деп айтып салды,
 Ойланып бір минут та қылмай төзім.
 Сол сайда уәделерін бекітісіп,
 Екеуі аймаласты ыстық жүзін.

Сол уақыт мезгіл екен дәл таң алды,
 Төзім қып албырт Ноян күтпей таңды,
 Жүгіріп жан ұшырып жаяу барып,
 Жылқыдан екі жүйірік таңдап алды.
 Азырақ азық алып, қару-жарак,
 Жүйірікке әсем әбзел тұрман салды.
 Сөйтті де Сарыарқамен есендесіп,
 Екеуі ескен желдей кетіп қалды.
 Кетті олар. Сәске болды, ауыл тұрды.
 Алдымен Ер Баянға хабар барды.

Боз үйде жатыр екен Баян жалғыз —
 Керілген күнге еркелеп жас жолбарыс.
 Ауылдың ақсақалы сөзді әкелген
 Деп бастап: «Баян-айым, бір маскара іс
 Өткен түн болып қапты...»,— деп шұбыртып,
 Жаудырды екі жасқа нәлет-қарғыс.
 Алайда жас Ноянды ақтай сөйлеп,
 Дей берді: «Қылды-ау бізге қалмақ қар қыз!»
 Ер Баян сүп-сүр болып, деді бірақ:
 «Жарайды... Бар, ақсақал. Ойланармыз».

Боз үйде жалғыз қалып Баян енді,
 Жаралы жолбарыстай күңіренді.
 Қорғасын миын, ойын төмен басып,
 Ақылға алғыр құстай ашу төнді.
 Бір көк сүр түс енгізіп бар денеге,
 Сүм жүрек қанды өзіне жинай берді.
 Ақыры ашу ерді билеп кетіп,
 Жалп етіп сөнген шамдай ақыл өлді.
 Өлді ақыл. Атып тұрып батыр Баян,
 Боз үйден оқ жыландай шыға келді.

Ер Баян сол кеткеннен кете барды.
 Мініп ап белдеудегі көк тұлпарды.

Дулыға, қалқан, көбе қалған ұмыт,
Белінде жалғыз-ақ бір садақ бар-ды.
Бауырынан Обағанның орғып өтіп,
Арыстан айдалада дүбір салды.
Дауылдай талмай есіп, желдей ұшып,
Түс ауа Жолдыөзекке жетіп қалды.
Кермиық Жолдыөзектің даласында
Алыстан екі қараны көзі шалды.

Атығай қоныс салған Жолдыөзекке,
Құнарсыз, ащы татыр сорлы өзекке.
Жолдыөзек — жолсыз өзек, құтсыз, отсыз,
Алдымен жау да салған қолды өзекке.
Айрылып байлығынан, көп соққы жеп,
Көз жасы Атығайдың толды өзекке.
Алаштың Асан Қайғы данышпаны
Кетпеген «Қанды өзек» деп тіпті текке.
Ежелден күт дарымай, қағынған жер.
Қайғылы бір іс болды сол өзекте.

Алыстан екі қара көрді Баян,
Кілегей қара бұлттай төнді Баян.
Ой жоқ боп, жүрек шок боп, күр екпін боп,
Сұңқардай сорғалаған келді Баян.
Қыз түгіл, қаны бірге өз бауырын
Танымай қалғандай да болды Баян.
Байланған белде сала садағына
Қалшылдап қалды салып қолды Баян.
Ашуын арыстанның байқаған соң,
Майысып тұра қалды жап-жас Ноян.

Жас Ноян жүйрігінің мойнын бұрды,
Жас Ноян Ер Баянға қарсы жүрді.
Жақындап келіп қалып ағасына,
Түсінен шошыды да, тоқтап тұрды.
Жапанда аға-іні: Баян, Ноян, —
Алып кел көз алдына Ай мен Күнді.
Дұрысы — күміс күлген күндіз бенен
Түнерген қара бұлттай қара түнді.
Алайда ерке бұлан Ноян-ұлан
Ашулы ағасына қарап күлді.

Бір күлді балдырғандай Ноян бала,
Ашылған шешек жарып гүлдей жаңа,
Еріксіз сотқарлығын кешіретін
Еркелеп ерке ұландай күліп қана.

Көрсө де дауыл гүлді — басылмады
Ер Баян арыстандай жаны жара,
Қалшылдап, көзі қан боп, қолын алмай
Байланған садағынан белде сала.
Жас Ноян: «Жан көке!»— деп сөз қатқанша,
Сұлу да жетіп келіп: «Баян аға!» —
Дегенше, қалды тартып батыр Баян,
Баянның батырлығы алашқа аян.
Ок тиіп жүрегінен, құлап түсті
Атынан бүктетіліп бөбек Ноян.

Жын шуы басқандай боп, естімеді
«Жан көке, аға!» деген сөзді Баян.
Садағын сол секундте тартты тағы
Бір ашып, бір жұмбаи да көзді Баян.
Үстіне інісінің денесінің
Түсірді тағы ұшырып қызды Баян.

Екі жас аттарынан ұшып түсті,
Түскенде бірін бірі күшып түсті.
Жүректен атып ыршып шыққан қанмен
Жалғыз-ақ «Аһ» десті де, «Жаным!» десті.
Қомағай қара топырақ бүлкіл қағып,
Асығып екі жастың қанын ішті.
Күлдей қу, тұнжыраған түндей болып,
Жия алмай, күр теңселіп, ақыл-есті,
Тұрды да, біраздан соң батыр Баян
Атынан есі ауғандай құлап түсті.

Бірталай талғандай боп жансыз жатып,
Тұңғиық көмескі көп ойға батып,
Ер Баян есін жиып, екі жасқа
Бір қарап, қара тастай қалды қатып.
Сол кезде сар дала да күнгірт тартты,
Еңкейіп бара жатты күн де батып.
Күшақтап ақ селеуді жылады жел

Өзінің қасірет жырын қоңырлатып.
Құшақтап екі жасты күнірсенді ер
Көзінен ыстық жасты сорғалатып.

Қайғыдан жарылғандай қайран жүрек,
«Уһ-уһ!» деп үзілгендей есіл өзек.
Қасіреті кара түндей Ер Баянның
Алдында бүлдіргендей екі бөбек.
Аузынан уыз шыққан екі жасты
Ер Баян сүйді құшып кезек-кезек.
Жапанда жапа-жалғыз еңіретті ерді
Әлгіде ойды улаған ашу кезеп.
Ашудан бұғып қалған қорқақ ақыл
Күбірлей бастады енді: «Мұның не?»— деп.

Зарланып күніренді батыр Баян,
Мезгілде күңгірт тартқан кешке таман:
«Кең ақыл, отты қайрат, сырттаным» деп
Ер елім еркелеткен алаш тамам.
Сындырдым аз ғана Уақ елім белін,
Елімнен кетіп, елді қайдан табам?
Жейтұғын өз күшігін болдым бөрі.
Ісімді мынау ағат немен жабам?
Қарабет болдым алаш баласына,
Ер дер ме енді мені Абылай данам?!

Жорыққа қу қалмаққа жүрдім неге?
Тобына көк бөрідей кірдім неге?
Тәтті бал, балауса тал жас сұлуды
Көр болғыр екі көзім, көрдің неге?
Садақпен жүрегінен тартып кетпей,
Жыландай бауырыма сап келдім неге?
Әйелдей баса алмайтын жүрек жынын,
Есалаң жүрекке ерік бердім неге?
Буынып сол боз үйден шықпай өлмей,
Атылып оқ жыландай тұрдым неге?!

Ойламай, белді бекем будым неге?
Қозымды қас дұшпандай қудым неге?
Майысып Ноян қалқам, ерке марқам,

Қаскиып қарсы алдымда тұрдың неге?
 Бауырыма тас жүрегім жібімеді-ау,
 Бір ата, бір анадан тудым неге?
 Салдырап шіріп қалғыр саусақтарым,
 Қанымен өз қозымның жудым неге?
 Күнәсіз екі жасты өлтіргенше,
 Өлмедім ішіп уын удың неге?!

Сұлу-ай, қалмай маған ердің неге,
 Жыландай бауырыма кірдің неге?
 Қадалды оқ-кірпігің жүрегіме,
 Жүрегім тілім-тілім тілдің, неге?
 Жұлдыздай аспанда алыс жымындаған
 Алыстан «ағатайлап» күлдің неге?
 Секіріп суда ойнаған шабағымды,
 Сүм сұлу, кармағыңа ілдің неге?
 Тірлікте бетіңнен бір сүйе алмадым,
 Тіл тартып, ерке тотым, өлдің неге?!

Күй, жүрек! Көл бол, жасым! Өртен, ішім!
 Алдымда айнам жатыр бөбек пішін.
 Сүм садақ кетсе де үзіп жас жүрегің,
 Жойған жоқ құлыншағым ерке түсін.
 Сорлы ағаң атып жығып өз інісін,
 Иіскейді енді зарлап аппақ төсін.
 Тартқанда сынбадың ау, сүм салағым!
 Қайтейін, арымалың, арда күшім!
 Жок, әлде, жоқ, жоқ... Әлде... Өлтірдім бе
 Інімді алты алаштың намысы үшін?!

Арқамдай жер жүзінде жер бола ма?
 Айбынды алашымдай ел бола ма?
 Алашта ертеде өткен екі арыстан:
 Ер Көкше, Ер Қосайдай ер бола ма?
 Солардың нәсілінен Сары, Баян,
 Барыстай ойын салған сар далада.
 Інісі Ер Баянның жасық Ноян
 Атадан азып туған дер болар ма?
 Құл болса бір қыз үшін балдырғаны
 Алашқа бұдан да ауыр шер бола ма?!

Дариға, жұбанамын жел ойменен,
Тартпадым сүм садақты бұл ойменен.
Тандырған мені есімнен ғашықтық қой,
Бір тынбай сұр жыландай жаным жеген.
Өз бауыры, өз сүйгенін өзі өлтірген
Болар ма, сірә, сорлы адам менен?!
Алдымда «Көкежан!» деп күліп тұрған
Садаға кетпедім ғой, козым, сенен.
Ел беті енді маған болсын арам,
Алашым, аттанамын, жауыңда өлем!» —

Деп зарлап, күңіренді жаралы ер,
Айрылған екі жаннан қаралы ер.
Зарланып көзінен қан тамшылатты
Тұңғыық жанды жеген қап-қара жер.
Жүрегі тас болса да шыдай алмай,
Қамығып, қайғы басып, күрсінді жер.
Молайтып минут сайын қасірет жырын,
Жанында өксіп-өксіп жылады жел.
Бозарып бел артынан таң атқанда,
Сокқыдан сенделгендей тұрады ер.

Күміс таң жерге күміс сәуле шашты,
Сәуле мен қараңғылық араласты.
Алыспас адал, арам бекерге ұзақ,
Жеңіліп қараңғылық жылжып қашты!
Сол кезде жаны жара батыр Баян
Үнгір ғып қара жердің бетін ашты.
Жапанда қазған суық тар үнгірге
Көтеріп көмді әкеліп екі жасты.
Топырақ екі жанын жасырған соң,
Ер Баян тағы көл ғып төкті жасты.

Ер Баян көмді екеуін дөң басына,
Түсірмей бір топырақ ортасына.
Ап шыққан қаруларын сүйеп-сүйеп,
Ноянның көмді бәрін өз қасына.
Отырды топыраққа ұзақ басын қойып,
Шомылып қанды ыстық көз жасына.
Аздан соң мінді атына батыр Баян
Сыйынып бір жаратқан Алласына.

Жолбарыс жортып кетті бетін түзеп,
Шаңдатып Абылайдың ордасына.

Жас Баян жауды талай көрген еді,
Сорғалап сұңқардайын төнген еді.
Майданда жолбарыстай жалғыз ойнап,
Сан қолға аш бөрідей кірген еді.
Жебесі көбе бұзып, жүректі үзіп,
Найзасын ылғи дәлдеп сермеп еді.
Бірін айт, бәрін айт та, Батыр Баян
Туғаннан «Алашым!» деп еңіреп еді.
Көкжалдың осы жолы кешіккені,
Осындай тұлпар орға кез кеп еді.

ЕКІНШІ ТАРАУ

Өткен күн таң-тамаша ертегі ғой,
Ерлері ертегінің өрт еді ғой.
Айрылып от екпінді ерлерінен,
Алаштың жанында ауыр дерт еді ғой.
Сонау дерт түгелімен ауып маған,
Дариға, жүрегімді өртеді ғой!
Ер көрмей көрден басқа сұр өмірде,
Шерлі жан шерлі кеңес шертеді ғой.
Жадырап жаным, шерім тарқар еді,
Кеңесім тындаушыға сала алса ой.

Күңіреніп ойлағанда алаш жайын,
Жанымды орай берсе улы уайым,
Кеудеме күннің нұры толғандай боп,
Жырлаймын алты алаштың Абылайын.
Арсыға асқандаймын, тауап қылсам
Кебедей Абылайдың Бурабайын.
Күңіренген жырымменен мен разымын
Алаштың жоқтай білсем Баян-айын.
Жырлаймын, күңіренемін өткенді ойлап,
Кеудеме улы уайым толған сайын.

Кірейін кеңесіме күңіренткен,
Ер Баян жөнелді енді Жолдыөзектен.
Қамшыны көміп-көміп алды батыр

Ашуын алатындай тұлпар көктен.
Мұнайып мәңгі мұнды белдер қалды,
Жынды жел сақ-сақ күліп сүйді беттен.
Жан-жақта жас қайыңдар қала берді
Иіліп әдеппенен сәлем еткен.
Ер жортты. Сәске болды, көзі көрді
Көкшені бал алысқан аспан-кокпен.

Көкшеде өңшең көкжал аялдаған,
Қырандар қанаттарын жая алмаған.
Ханына Абылайдай: «Болады!» — деп,
Бір берген сөзден елдер тая алмаған.
Ерігіп, әңгіме қып өткен күнді,
Қанішер Болат жайын баяндаған.
Қайратқа құса болған сол қырандар
Алыста кара көрді аяндаған.
Жақындап кара ордаға келген шақта,
Шықты айқай топтан шулап «Баяндаған!»

Аяндап топқа тура келді Баян,
Келді де көпке сәлем берді Баян,
Қудай боп құс төресі топ төрінде
Отырған Абылайды көрді Баян.
Басқаға мойын бұрып бір сөз қатпай,
Абылайға балпаң басып жүрді Баян.
Бәйтерек түңғиыққа төнгеніндей,
Алдында қол қусырып тұрды Баян.
Тұрды да, деді: «Алдияр, сөзім қысқа,
Екенім менін Баян алашқа аян.

Алдияр, ел ағасы, ханым дана,
Алашқа ауыр күнде болған пана.
Кешігіп, күнәлі боп, енді алдыңа
Келді ерің іші жалын, жаны жара.
Түңғиық кез болды ғой кешуі жок,
Болмаса шыққанда «Аттан!» ер тұра ма? .
Талқыға жан жарасын сала алмаймын,
Мәнімді мен айтпайын, сен сұрама.
Тілегім — енді жауға аттаналық,
Қан көрсе, қас қыранда шер тұра ма?!»

Бастаған Бұғыбай басшы қол көрмес шел.
Бірнеше тәулік бойы тынбай тартып,
Қол енді жүрді бойлап бір айдын көл.

Балқаш қой бұл айдыны сылдыр қаққан.
Балқаштың бетін мәңгі меруерт жапқан.
Қаратал, Аягөзбен — екі көзі,
Еркесі — Іле өзені ұзын аққан.
Басы егіз ерке Іленің: Кеңес, Текес,
Тәңірінің* тентек Текес дәмін татқан.
Бойында сол Іленің қалың қалмақ
Абайлап Абылайды күтіп жатқан.

«Қайда, — деп, — қазақ!»

бұрын желіккен жау
Көрген соң көп қазақты ойға батқан.
Қазақтың қалың қолы ерлер кілең,
Батырды көп қалмақты ойға терен.
Қазақтан қулықпенен құтылмаққа
Кеңесті қос қонтайшы: Ұса, Серен.
Жіберді, кеңесті де, жеті қалмақ,
Сөздері: «Абылайдан бар да тілен!
Ағаттық бізде болды, кешсін Абылай.
Ақ отау, айдаған мал — бәрін берем.
Тағы да ер басына бір ару мен
Қара нар — айыбымыз, қалы кілем».

Жеті елші осы сөзбен келген ханға,
Қаратып өз жауабын ертең таңға,
Салады мынау сөзді хан Абылай
Би-батыр, қасындағы көп қыранға.
Салса да, алдыменен өзі айтады:
«Түспеспіз, тірі болсақ, алдағанға!
Күні ертең не бергенін жолдан алып,
Қалғанын алсақ қолдан арғы таңда.
Ерлерім, ойым осы! — деді Абылай; —
Бұл ойды теріс дейтін адам бар ма?»

Абылай айта қалса істің жайын,
Би-батыр теріс дей ме Абылайын.

* Тәңірі — Хан тәңірі тауы (М. Жұмабаевтың ескертпесі).

Қалың топ тым-тырыс боп тұрған шақта
 Дегендей: «Ерік иеде, біздер дайын!»—
 Ерлігі алашқа аян батыр Баян
 Тұрды да, деді: «Алдияр Абылайым,
 Мергеннің мылтығына қарсы жүрмес,
 Қырдағы адам түгіл, құландайын.
 Сөзімді не кектерсің, не жұптарсың,
 Ойынды теріс дейді Баян-айың!

Талқыға салмай шындық табылмайды,
 Құл ғана қожаны ылғи қабылдайды.
 Қу қалмақ күні кеше алдамап па ед,
 Шоңкитып Ой қытай мен Өр қытайды?
 Қытаймен күні бүгін жалғаспаса,
 Қытайға қалмақ неге қанат жайды?
 Абылай артық туған неге ұмытсын,
 Қазаққа қалмақ сыры аяндай-ды.
 Қалмақтың қарты түгіл, қалшасы* да
 Алдатпас, алдап кетер Абылайды!» —

Тоқтады Баян. Абылай тағы өз сөзін
 Қайта айтты, біраз шытып қарлы жүзін.
 Хан да екі, Баян да екі қайырысты,
 Алмастан бір-біріне тіккен көзін.
 Жиналып көздеріне қызыл жалын
 Қалса да, сыр беріспей, қылды төзім.
 Қалың топ хан ашуын байқаған соң,
 Ағытты «әрине» деп сөздің бөзін.
 Шешілді сөз, қол енді күтіп қалды
 Елшінің ертеңінде келер кезін.

Алты алаш Абылайдай арғымағын
 Алаштың аруағына пар қылатын.
 Бетіне Абылайдай ардагердің
 Келуді алты алашқа ар қылатын.
 «Бетіне келген жанлы соғар кие!» —
 Деп жырау, жауырыншылар жар қылатын.
 Баянның сөзін естіп қариялар,
 Ішінен ерін аяп: «А, шырағым! —

* Қалша — жас баласы.

Десті де күрсінісіп, кесіп қойды:
Қайтад, — деп, — осы жолы, Баян, бағың!»

Серпілді соныменен кеңес енді,
Қол күтіп жатып қалды келер күнді.
Жібектей жылжып өтіп жаздың түні,
Таң құлан күн шығыста иектенді.
Алтын Күн алыстағы арайынан
Жарқырап шығып жерге сәлем берді.
Қол тұрды, ауқаттанды, хабар күтті.
Ерлердің еріккені аңға жүрді.
Қол күтті, уақыт өтті, ерікті ерлер,
Ауыр ой биледі Абылай кемеңгерді.

Қол күтті, уақыт өтті. Күн батар шак,
Жерде еді қой көшіндей қалың қалмақ.
Кең ойлы Абылайдай данышпанды
Қу қалмақ кеткені ме шын-ақ алдап?!
Күн кірді арайына, шапақ батты
Қап-қара толқындарға толды жан-жак.
Қол тынған бір толқынсыз тұңғыықтай,
Мүшкіл боп, Абылайға бір сөз салмақ.
Інірдің сонын ала хан Абылай
Серпіліп, ерлеріне қылды жарлық.

Ерлерін жиып Абылай — ел ағасы,
Сұрайды: «Мынау істің не шарасы?»
Қырандар әрі-бері толқысқан соң,
Қанайы Қарауылдың — топтың басы
Санқылдап суырылып сөйлей берді:
«Қытайдың қол ұсыным шекарасы.
Қалмақты Қытай кірген зерттер болсақ,
Қазақтың бірі қалмай мерт боласы!..»
Түнжырай қалса-дағы хан Абылай:
«Қайту!»— деп сөздің болды бітуанасы.

Таң ата қол қозғалмақ кейін қарай,
Ұрылған көңілі қаяу хан Абылай.
Қол жатқан, жым-жырт басқан, Тәңірі таяу,
Жалғыз-ақ жатқан ояу Баян бала-ай:
«Апрым-ай, алаш арын жоқтамастан,

Жөнкіліп бұл қайтудың мәні қалай?» —
 Деді де, атып тұрып топ ішінен,
 Ерлерден от екпінді, жолбарыстай
 Жүз жасты жолдас қылып, тарта берді
 Таң ата: «Қайдасын, — деп, — қалың Қытай!»

Қол қалды. Жүз жолбарыс майданды ойлап,
 Тартады шабуылмен Іле бойлап.
 Алдында ақ сұңқардай батыр Баян,
 Екпіні қауға тиген өрттей ойнап,
 Бедулер болат тұяқ желден ұшқыр
 Алысып, ауыздықты қарш-қарш шайнап.
 Сәскеде сағымменен көрді Баян
 Көп қалмақ Іле бойын жатқан жайлап.
 Жүз бөрі аз дамылдап алысты да,
 Ат қойды қалың жауға «Абылайлап».

Жүз қыран мың сан қолға араласты,
 Орғыған асқар таудан судай тасты.
 Шыдамай жүз екпінге, шулай беріп,
 Қалмақты ә дегенде кара басты.
 Аздан соң есін жиып бөріккен ел,
 Қару ап, кара құрттай құжынасты.
 Аз болса, бір қазаққа жүз қалмақ кеп,
 Ат қойып, кикү салып, қамаласты.
 Тер саулап тебінгіден, қылыштан қан,
 Шаң, түтін будак-будак аспанға асты.

Аз қазақ көп қалмаққа салды тойды,
 Көк аспан кара түтін шаңға тойды.
 Алдаспан ажалменен бәсеке боп,
 Қанішер кайқы кара қанға тойды.
 Жып-жылы адам қаны бүлкіл қағып,
 Қуалап жылжи берді ойдан-ойды.
 Көк көбе шүберектей шүрк-шүрк болып,
 Жыртқызды ерлер дал-дұл тұла бойды.
 Анадай дөң басында Ұса, Серен
 Қуыршақ құдайына қасқа сойды.

Шанқай түс. Қызыл-жалын бір жел ескен,
 Зәндем от, әуе айналып жерге түскен.

От түбі тоқтап қалған, жылжымайды,
Аспанда жоқ бір жапырақ бұлт та көшкен.
Сол кезде қара бұлттай қалың қалмақ
Қажытты жүз қыранды жаннан кешкен.
Қазактың көбін аттан түсірген соң,
Қалмақтың қуаныш пен қиқуы өскен.
Сол кезде қалың топтың ортасында
Шықты шу: «Мұнда Баян! Баян!»— дескен.

Қалың қол ортасында батыр Баян,
Баянның батырлығы алашқа аян.
Екі көз екі қызыл шоқ боп кеткен,
Аузынан көбік болып бұрқырап қан.
Оң-солға алдаспанды сілтегенде,
Бұлақтай қалмақ қанын бұрқыратқан.
Жанында жалғыз жолдас — жас Жанатай
Қансырап, зорға ғана кірпік қаққан.
Түзеліп отыруға халі қалмай,
Қисайып бара жатты құлап аттан.

Жолдас дер ердің ері-ақ қан майданда,
Жан беріп жолдасы үшін алдаспанға,
Еңкейіп сүйемек боп батыр Баян
Жолдасы Жанатайға айналғанда,
Бір қалмақ еңгезердей көк найзамен, —
Білмеген, сірә, тою қызыл қанға, —
Қапыда қайран ердің сүбесіне
Бойлатып сұғып тұрып бұлғағанда,
Ер Баян Жанатайды алдына алып:
«Қыларың, қатын қалмақ, тағы бар ма?» —
Деді де, суырып ап жау найзасын;
«Алаштың әруағы, — деп, — қайдасың?!» —
Жыландай жарқ еткізіп алдаспанды,
Түсірді топ еткізіп қалмақ басын.

Бұлақтай аспанға атып қан шапшыған
Жараға тығып тұрып бармақ басын,
Қасқиып қан майданда тұрып қалды
Қайран ер, қайсар Баян жолбарысым!
Алайда уақыт өтті, құлап түсті
Құшақтап Жанатайдай жан жолдасын.

Жер мен көк шыр айналып араласты,
 Көз алдын кара түтін тұман басты.
 Тәтті бір жазғы таңда қалғығандай,
 Ер көзін оқтын-оқтын жұмып ашты.
 ...Көргендей болды ашулы Абылайды,
 Қалың қол: «Әне, Абылай!» — деп шуласты.
 Тағы ашты жұмған көзін, тағы көрді
 Алдында жас ұлан мен Толқыншашты.
 Екеуі күшактасып жап-жақын тұр,
 Басымен ишара етіп амандасты.

Сұлудың, сексен сырлы жұмбақ жаны-ай,
 Ерніне әлде болса күлкі алғандай.
 Жок... Күлкі жоқ... бетінде тамшы қан жоқ,
 «Ағалап» жанұшырып жалбарғандай.
 Жок... өзі Жолдыөзекте жортады-мыс,
 Алыста екі қара көз шалғандай...
 Ұмтылды оқ жыландай... садақ пен қан,
 Кезерген ердің ерні қозғалғандай:
 «Көзімнен неге ақпайды қан боп жасым,
 Жан беріп, жазғаным ғой жан жарасын.
 Кетсе де жаннан жара, қан кетпек пе?
 Дариға, жазамнан да күнәм басым!
 Күнәмді Тәңірі кешпес, кешер бірақ
 Жауында жан берген соң алты алашым!» —
 Қайран ер аласұрып, жанұшырып,
 Көтеріп, көз жұмулы, алып басын,
 Жан бауыры жас Ноянға ым қағып ед,
 Жас Ноян күша түсті Толқыншашын.

Екі жас қайғысы мол күп-қу жүзді,
 Екеуі күр қарап тұр алмай көзді.
 Көкесі жан бергенде, бөбек Ноян
 Тұрғаны мәні қалай күшып қызды?
 Дариға, беті қара сорлы Баян
 Шығарған өз қолымен екі көзді:
 «Іс етті. Ажал жетті. Енді не бар?
 Қоштасып, айтысалық соңғы сөзді!
 «Келіңдер, қарақтарым, кешіріңдер!» —деп,
 Ер Баян әлсіз ғана қолын созды.

Көз алды енді мәңгі тұман болды,
Жыбырлап жан-жағына қалмақ толды.
Баянды балағаттап, ісіп-кеуіп,
Бір қалмақ қалды теуіп созған қолды.
Сылқ етіп, созылған қол жерге түсіп,
Жүзінің бірте-бірте нұры солды.
Баянның басын бірі кесіп алып,
Бұлғады найзаға іліп оңды-солды.
Қуанып қос қонтайшы — Ұса, Серен,
Алғысқа көмді елірген қалың қолды.

Көңілінен Ұса, Серен кеткен қауіп,
Қуанып, сырнай-керней қылды сауық.
Алайда Абылайдан сескенген соң,
Жөнелді ертеңіне Қытайға ауып.
Алаштың ардагері батыр Баян
Бір қырда қала берді топырақ қауып.
Жаудан да мейірімді боп жылады жел,
Күңіреніп ер денесін күммен жауып.
Іленің толқындары әлі күнге
Айтады ерге жырау ауық-ауық...

Ерлерді ұмытса да ел, сел ұмытпас,
Ерлерді ұмытса да ел, жел ұмытпас.
Ел үшін жаннан кешіп, жауды қуған
Ерлерді ұмытса да ел, шөл ұмытпас.
Ел жауын зерттеп, өрт боп тынбай жортқан
Ерлерді ұмытса да ел, бел ұмытпас.
Ел үшін төккен ерлер қанын жұтқан
Ерлерді ұмытса да ел, жер ұмытпас.
Арқаның селі, желі, шөлі, белі
Ерлерді ұмытпаса, ел де ұмытпас!

Мағжан Жұмабаев

СЕН СҮЛҮ

Махаббат жырлары

Бас директор *Қанат Қайым*
Бас редактор *Бибісара Омарова*
Суретші *Нұран Айымбет*
Компьютерлік теру *Жаннат Қинаятова*
Компьютерлік беттеу *Қыпшақ Мұхамедин*

«Ол-Жас Баспасы» ЖШС
050009, Алматы, Абай даңғылы, 143
Тел/факс: 8 (727) 243-38-76.
Ұялы тел: 8-701-754-99-23.

Басуға 11.03.2009 ж. қол қойылды.
Пішімі 84×100¹/₃₂. Офсеттік қағаз.
Қаріп түрі «Times/KazNur».
Шартты баспа табағы 9,0.
Таралымы 3000 дана.
Тапсырыс №2648

Тапсырыс берушінің файлдарынан
Қазақстан Республикасы
«Полиграфкомбинат» ЖШС-інде басылды.
050002, Алматы қаласы, М.Мақатаев көшесі, 41 үйі.

Мағжан
ЖУМАБАЕВ

Свет красив

53653/

Мағжан
ЖУМАБАЕВ

Свет красив

*Поэзия
о любви*

Алматы
2009

УДК 821. 512. 122
ББК 84. Каз. 7-5
Ж 81

Руководитель проекта
БЕРДИГАЛИЕВА Роза Амангалиевна –
генеральный директор Национальной академической
библиотеки РК в городе Астане, президент
Библиотечной ассоциации РК, профессор.

Художник
Нуран Айымбет

Жумабаев Магжан
Ж 81 Свет красив. /Поэзия о любви/ (Состав.,
вступ. слово Е.Дуйсенбайулы) – Алматы:
ТОО «Ол-Жас Баспасы». 2009 – 144 стр.

ISBN 9965-651-69-8

536531

В сущности, деление поэзии на темы гражданско-го мотива, природной лирики, любовной поэзии зависит от того, идет ли она от души или нет. Магжан Жумабаев любовью называет то, что любят целиком, всей душой.

В этой связи есть полное основание для того, чтобы его назвать главным поэтом казахской любовной, чувственной лирики, сказителем слова сердца. «У прежних казахских поэтов не было изящной нежной мелодии как слово Магжана. Он умеет тонко играть на кобызе сердца» (Ж. Аймауытов).

В этой книге собраны стихи, играющие на кобызе любвеобильного сердца великого поэта.

Ж 4702250202
00(05)–09

УДК 821. 512. 122
ББК 84. Каз. 7-5

ISBN 9965-651-69-8

© ТОО «Ол-Жас Баспасы», 2009.

СОДЕРЖАНИЕ

Слово сердца (Е. Дуйсенбайұлы)	6
Целуй меня, целуй. <i>Перевод Л.Шашковой</i>	8
Гульсум. <i>Перевод Н.Черновой</i>	8
Свет красив. <i>Перевод А.Соловьева</i>	11
Александр Блок. <i>Перевод Р.Тамариной</i>	11
Посвящение Ф. <i>Перевод С.Мнацаканяна</i>	13
И жизнь, и смерть — судьба моя. <i>Перевод С.Мнацаканяна</i>	15
Часы. <i>Перевод Т.Фроловской</i>	15
Чуть-чуть по Фету. <i>Перевод А.Соловьева</i>	16
Юной красавице. <i>Перевод В.Антонова</i>	17
Посвящение К. <i>Перевод С.Мнацаканяна</i>	18
Гульсум-ханум. <i>Перевод К.Бакбергена</i>	18
Полная луна. <i>Перевод В.Антонова</i>	19
Обманутая красавица. <i>Перевод В.Антонова</i>	19
Возлюбленной. <i>Перевод А.Соловьева</i>	20
Платок. <i>Перевод В.Антонова</i>	21
Песня закатного солнца, рассветной зари. <i>Перевод В.Антонова</i>	23
Любил. <i>Перевод В.Антонова</i>	25
В альбом ... Р. <i>Перевод С.Мнацаканяна</i>	26
Женщина. <i>Перевод Р.Тамариной</i>	27
К... . <i>Перевод Р.Тамариной</i>	29
Сестра. <i>Перевод С.Мнацаканяна</i>	30
Посвящение Ж. <i>Перевод С.Мнацаканяна</i>	31
Посвящение Зейнеп. <i>Перевод Л.Шашковой</i>	32
Летнее утро. <i>Перевод В.Антонова</i>	34
При расставании. <i>Перевод Л.Шашковой</i>	35
Сокровенное. <i>Перевод С.Мнацаканяна</i>	36
И меня ты, смерть, убаюкай. <i>Перевод Л.Степановой</i> ...	39
Живу заново. <i>Перевод С.Мнацаканяна</i>	42
Ожерельем — луну и звезду — на кольцо. <i>Перевод Н.Черновой</i>	43
Берниязу. <i>Перевод А.Парщикова</i>	44
Молодица. <i>Перевод Т.Васильченко</i>	45
Сестренки. <i>Перевод Н.Черновой</i>	46
Ах, сестренка, ангелок. <i>Перевод В.Антонова</i>	51
Ночь была... <i>Перевод С.Мнацаканяна</i>	51
Дар слова. <i>Перевод В.Антонова</i>	54

СЛОВО СЕРДЦА

Великий Абай говорит, что у человека есть всего три достоинства — кипучая энергия, светлый ум и доброе сердце. Если только эти три достоинства превратятся в три опоры как ЧЕСТЬ, СОЗНАНИЕ и ЧУВСТВО, считающимися тремя столпами менталитета любого народа, то тогда есть гарантия прочности национального духа того народа. Честь — это корень духа, то есть его кипучая энергия; сознание — это мозг, то есть луч светлого ума; чувство — это кровь, то есть пламя доброго сердца. Если рассуждать с этой точки зрения, Абай — поэт, возвеличивший национальную честь, Ахмет Байтурсынулы — мыслитель, сформировавший национальное сознание, а Магжан Жумабаев — первый поэт, возродивший национальное чувство.

О том, что ни до Абая, ни в последующий период, когда на литературном фронте появились славные сыновья всего казахского народа, не было у поэтов, кроме как у Магжана, полноценной чувственной лирики — любовной поэзии, Жусипбек Аймауытов писал еще в 1927 году.

Ах, целуй меня, целуй, моя любовь,
Сладким ядом наполняя мою кровь.
Я богатства всего мира не отдам
За минуту наслаждения с тобой.

Будет очень кстати, если скажем, что подобные стихи поэта-шайыра, «рожденного в среде казахских поэтов аульного уклада жизни» (М. Ауэзов), стали ожерельем для красавицы из Арки — Центрального Казахстана, которое он привез из «дворца культуры и красоты в Европе» и украсил национальными узорами. Красавица Сары-Арки Магжана, который «не отдаст такого удовольствия одну минуту хоть за царский трон, за богатство мира хоть», смотрится намного дороже, почитаемее, чем красавица Шираз, за одну родинку которой Хафиз хотел отдать Бухару и Самарканд!

«Такие стихи полноценны только у Магжана...

А мы, считавшие грешным ставить любовь рядом с социальными обязанностями, — пишет Абдильда Тажибаев (Магжан Жумабаев. Сочинения. «Жазушы», 1989), — старались приглушить, приструнить свои молодые чувства. От этих «особенностей» мы и сегодня не до конца избавились. Значит, вместе с воскресшим Магжаном, который во весь голос восхвалял наши юные чувства, со всем пламенем пристрастия возродились мелодии молодости».

В своей лирике Магжан любовью называет не сиюминутное влечение, не чувство легкого дуновения и умиления, а любовь всей душой, цельную. Он женщину познает как смысл и красоту жизни. Он говорит, что женщина создана вселенной, светом, возвышенно воспекает ее прелестную красоту. Видимо, в основе всего этого лежит не ошибочно понимаемое нами сегодня голый лозунг «гендерного равенства», а огромный гуманистический призыв, направление. Его стихи «Целуй, меня, целуй», «Свет красив», «Живу заново», «Женщина», «При расставании», «Шолпан», стихи, посвященные Гульсим и другие — это удивительные душевные слова, слезы души, выжимки сердца, дающие понимание такого интереса. Даже, кажущийся не любовными стихами, если посмотреть на них поверхностно, нетрудно понять, что произведениям «И меня ты, смерть, убавкай», «Берниязу», «Батыр Баян» основой является чувство любви. Она берет начало от взгляда поэта, выраженный в стихах: «Если возлюбленная полюбит — сердце вылечится, не полюбит — умрет».

Казахи, народ мой, обращаюсь к тебе:
Вини сердце, дело ведь не во мне! —

говорит Магжан. В одном из своих стихов Абай тоже ведь давал наказ: «Не вините меня». Как мы чтим Абая и вчера, и сегодня, и завтра, так и Магжана мы любим и ценим! Нет, у нас и в мыслях нет винить ни самого почитаемого поэта, ни воспевшего чистую любовь его великое сердце, наоборот, мы хотим выразить ему безграничную благодарность. Потому что эти стихи учат новые поколения казахского народа всегда любить красоту, испытывать страстные чувства к возлюбленной, стремиться к прекрасному миру, которая называется — Любовь.

Есенбай Дуйсенбайұлы, поэт.

ЦЕЛУЙ МЕНЯ, ЦЕЛУЙ

Ах, целуй меня, целуй, моя любовь,
Сладким ядом наполняя мою кровь.
Я богатства всего мира не отдам
За минуту наслаждения с тобой.

Дай, тебя я обовью, как дерево,
Дай покрою поцелуями лицо,
Чтоб дыханья наши страстные слились,
Чтоб уже не размыкалось рук кольцо.

Своей талней осиною дразня,
Кос распущенных плащом укрыв меня,
Припади к моей пылающей груди.
Ах, душа моя! Горю я без огня.

Твое тело, словно облако, бело,
От газельих глаз и в сумерках светло,
Мне не нужен рай небесный и земной —
Только счастье, что с ума меня свело.

Так целуй меня, целуй, моя любовь,
Сладким ядом наполняя мою кровь.
Пусть не день за этой ночью — ночь придет,
И луна луну сменяет вновь и вновь!

ГУЛЬСУМ

От райского дыханья ветерка,
От лепестка живого, от цветка
Ты рождена — прекрасней всех на свете!
В наш заскорузлый быт, в житейский ад
Спустилась ты и пригубила яд,
И в тот же миг в его попала сети.

Моя Гульсум, несутся облака,
Твой век девичий — тоньше волоска,
Неуловимый в быстротечном лете.

От песнопенья ангельских небес,
От шума крон, что оживляют лес,
От райских рек, от солнечной криницы,
От золотого пара над травой,
От ручейка с небесной синевой,
От чистой незапятнанной водицы, —
Велик Всевышний — от лучей его,
От света мирозданья самого
Тебе досталось ангелом родиться.

Парила ты в заоблачных мирах
На двух алмазных трепетных крылах —
И увидала землю в час печали.
С кинжалом в сердце, посреди потерь.
Там выла степь, как будто дикий зверь.
И люди в скорби головы склоняли.
В крови по горло — всюду кровь лилась.
Людей увидев, к людям понеслась.
Ступив на землю — в глубь могил попала.

Смеялись люди — радостна была,
А кто сгорал — сгорала ты дотла,
Кто умирал — ты следом умирала.
Кто слаб — тому ты руку подала,
Кровавые моря переплыла —
И черное, и белое узнала...

Метала бисер жизнь — не жемчуга.
Пучина-жизнь — не видно берега
И дна не видно — темен мир бездонный.
«Иди сюда, сюда! — звала она. —
Кто в глубину войдет, не зная дна?
Лишь человек войдет неутомонный.
Отдаст он душу, все отдаст сполна...» —
Жизнь засмеялась, вскинулась волна,
Вошла Гульсум под свод ее зеленый.

Она погибла — годы пронеслись.
Она погибла — петь не стала жизнь.

И лишь одна мелодия звучала —
Гульсум встречала свет вечерних зорь.
К земле кровавой обращая взор,

Она о небе в песне тосковала.
Она крылом касалась гулких гор,
Ей в скалах эхо вторит до сих пор —
*Она там слезы горькие роняла.

Кто ищет песню — душу обретет.
Пронзит сердца — кто красоту найдет.

Я лишь поэт, я у мечты в неволе.
Иду я узкой, скользкою тропой,
Плетусь за жизнью, нищий и слепой,
На свет зари среди земной юдоли.

Вчера, уже вечернею порой,
Мелькнуло утро свежую зарей,
Но закатилось солнце в чистом поле.

В лучах последних, оторвав от дум,
Была душа божественной Гульсум,
Она в вечерних сумерках сквозила,
Небесный лик красавицы сиял.

И протянул я руку, и сказал,
Хоть кровь лилась, печаль меня томила:
«Возьми меня с собой! Иди ко мне!» — Но нет,
Не обернулась даже мне в ответ,
И мое сердце юное разбило.

«Погибла я... — промолвила она, —
И ангелами я погребена
Давным-давно...»

Прощально поглядела
И растворилась в сумраке ночном,
И райский свет ее растаял в нем,
Но песня, та, что с уст ее слетела,
Осталась в сердце горестном моем, —
Ей не пропасть, пусть даже грянет гром,
Пусть будет мир меняться то и дело.

Из песнопений ангельских, из волн,
Из чистых волн любви он был рожден,
Прекрасный образ. В этот мир, где скука,
Где заскорузлый быт, где вечный ад,
Сошла Гульсум и пригубила яд,
И не на миг — надолго эта мука.
А жизнь ее — так по ветру летят,
Так музыкой пронизывают сад
Сквозные нити призрачного звука...

СВЕТ КРАСИВ

Знаю я, души услада — май красив
И красив сверкнувшей молнии изгиб,
Лес дремучий, степь широкая моя,
Серебром на небе лунный перелив.

Как красивы нежный, теплый ветерок,
Ароматный и чарующий цветок,
Неба солнечного голубой шатер,
Неоглядность гор, морской песок.

Как красив воды журчащей смех живой
И плывущий плавно лебедь молодой,
И над зеркалом сверкающих озер
Поднимающийся в небо пар густой.

В жаркий полдень солнца желтый диск красив,
Ночи купол в мириадах звезд красив,
В мире много неподдельно ярких черт,
Но твоей лишь красотой я, свет мой, жив!

АЛЕКСАНДР БЛОК

Вечно юное сердце, божественный Блок
жил надеждой — наступит негаданный срок:
он увидит Прекрасную Даму!

Погружаясь в потоки надежд золотых,
в лунных бликах искал он загадочный лик
одержимо, упрямо!

Как недугом, надеждой своей одержим,
днем и ночью искал он свои миражи
и терял, не найдя, и метался...
Расточительный бог восхитительных строк,
вечно юное сердце, божественный Блок,
он, и плача душой, не смирялся!

О Прекрасная Дама, души идеал,
восхищенный поэт Даме сердце отдал,
одурманенное фантомом,
и в счастливом восторге своем неземном,
трепеща, заливался над ней соловьем,
как над розой, цветущей у дома...

То надежда, то плач в соловьином саду,
и тоскует поэт, выкликая беду,
не сдаваясь судьбе на поруки.
Но однажды погаснут живые лучи
и звенящая песня его замолчит,
не дождавшись от Дамы ни звука.

День ли был или серая ночи зола
в миг, когда от него его песня ушла,
ядовито-медовая песня...
Блок очнулся, увидел — светильник угас,
и старуха с провалом глазниц вместо глаз
манит-тянет в кромешную бездну.

О Прекрасная Дама, души идеал,
ты — фантом, ты — мираж... И, сражен наповал,
Блок тоскливо и горько заплакал:
ведь допеть свою песню ему не успеть,
вместо Дамы Прекрасной — безглазая Смерть
простирает костлявые лапы.

Вечно юное сердце, божественный Блок
был живой человек, потому изнемог
в этой драме, извечно напрасной.

Жизнь угасла... И все же летит сквозь века
восхищением и нежностью людям близка
песня Блока о Даме Прекрасной...

ПОСВЯЩЕНИЕ Ф.

Вот и май наступил — этот баловень лет.
Надо мною мигают весенние звезды,
Снег растаял — и лунный раскованный свет
Дарит звонким оврагам веселый привет...

Когда солнце восходит, взгляни в небеса:
Перемешано синее с золотом красным!
Месяц май — это время, когда чудеса
Смотрят детям, просторам и рекам в глаза.

Как невеста, Земля приодета весной,
И нарядно ее подвенечное платье,
И печалится только лишь ветер ночной —
Одинокий скиталец в накидке сквозной.

Это жизнь такова — то снега, то мороз,
То нежданное солнце ласкает лучами,
То все небо трагический сумрак занес,
То вся степь покрывается пламенем роз.

Это дети прильнут к нежной маме своей,
Это мать, что отдаст им последние силы...
Точно так же все смешано в жизни твоей,
Где рыдает весна и поет соловей.

Здесь любимые вместе восходят на твердь,
Но не знают они одиночества горя...
Если вдруг одного завлекла круговерть,
То другой повстречает бестрепетно смерть.

Так и время — и лето придет, и зима,
Так у многих — родные и близкие в жизни,
Только есть и такое, что только сума
У изгнанников, только судьбина сама...

Больше нет ничего, он всегда одинок,
И лицо человека омыто слезами:
Он не видит ни света, ни звездных дорог.
Он рыдает безмолвно в пути на Восток.

Бот явился ему не мираж, так цветок,
Но пойдя полюбуясь — он ядом сочится...
Б этом мире нет друга — и это итог
Одинокого сердца и искренних строк.

Так и я — человек одинокий навек,
С кем могу поделиться обидой и раной?
Мои слезы текут, как растаявший снег.
Где сердечный мой друг, мой родной человек,

Я вознесся душою в бездонность небес,
А знакомцы, с ухмылкой узнав мои тайны,
Продают их, как сплетни, на вкус и вес.
Бее красавицы — глина, а лепит их бес,

Много рядом людей, но все нету друзей,
Кто бы понял мою одинокую душу.
Мет родных голосов и хороших вестей,
Бот я и становлюсь ветром в шуме ветвей.

Скоро ты повзрослеешь, мой истинный друг,
Скоро ступишь на главную в жизни дорожку,
И поймешь — вот она начинается вдруг,
Цепь печалей и праздников, бед и разлук.

Ты поймешь, как приходят
в безжалостный мир,
И однажды почувствуешь, как на закате
Где-то рядом с тобою проветит эфир...
Так рождается Бог, так линяет кумир,

Ты прислушайся к ветру, к стихиям иным,
Ты задай своей жизни любые вопросы.
И тогда ты поймешь, что развеянный дым —
Это я одинокий, под небом ночным...

И ЖИЗНЬ, И СМЕРТЬ – СУДЬБА МОЯ

Праздник юности станет седою золой,
Ты подумай об этом, об участи злой,
Как обманчива жизнь, как играет судьба
Человеческой жизнью и смертью самой.

Блеск во взгляде угаснет, и щеки впадут,
Голова поседеет за пару минут,
А потом заскрипят твои старые кости.
Ничего, дорогой, не поделаешь тут...

Это все переменчивых судеб игра,
До чего же тоскливы твои вечера,
Ты свой жизненный путь озираешь
с презреньем:
– Умирать, – говоришь, – наступает пора.

Снова дразнит судьба и играет людми,
Чтоб сырая земля распахнулась дверьми,
Ненасытна она, и скрипят ее зубы,
А в остывших глазах не осталось любви.

Что ни делай, а смерть все стоит на дворе,
Даже если запястья твои в серебре,
Даже если любим ты и радостен даже.
Жизнь и смерть – две струны
на великой домбре.

ЧАСЫ

«Тик-так» – и человек родился,
«Тик-так» – и светлый взор открылся,
«Тик-так» – кругом коварный мир
Притворно в рай преобразился.

Когда же он увидит явно,
Что поражен в борьбе неравной
И за нос мир его водил
За вечную мечтой обманной,

Несчастный не захочет жить.
Готовый ребра сокрушить,
Он в одиночестве созреет
Светильник жизни потушить.

Наивный смертный трус-простак,
Ты пожил вдоволь просто так,
Ну, выходи — твой срок измерен,
Хоть повернись на зов «тик-так».

ЧУТЬ-ЧУТЬ ПО ФЕТУ

Ночь нежна —
Тишина.
Влюблены —
Цвет весны.
Двое их —
Молодых.
Страсти трель,
В сердце хмель.
Слез каприз,
Млечный диск.
Ров, ручей...
Соловей.
Кровь поет,
Забытье.
Поцелуй
Нежных струй.
Средь холмов
Рай цветов.
Шепот,
Плеск.
Утра
Блеск!

ЮНОЙ КРАСАВИЦЕ

Я поэт — поток бурлящий!
Обуянный страстью — мчу!
Я поэт — огонь палящий!
Взвившись до неба, лечу.

Черноглазая! Со мною
Осторожней будь чуток:
Притворясь влюбленным, смоем,
Унесет тебя поток.

Сладострастными губами
Не шепчи: «Целуй меня».
Посчитаешь другом пламя
И погибнешь от огня.

Я — поэт, я вездесущий
Нежный шепот ветерка.
Мотылек я, сладость пьющий
В чаше каждого цветка.

Не бледней и в сердце места
Шептуну не уступи:
У него одна невеста —
Ширь великая степи.

Мотылька к себе ты сроду
Не привяжешь красотой:
летит к другому меду,
Как бы ни был сладок твой.

Я поэт, и я не прячу
Сердце, песнь пуская вдаль,
Я поэт и в песне плачу,
Если на сердце печаль.

Но не плачь со мною рядом,
Не влечи и не милуй:
Молодое тело ядом
Мой отравит поцелуй.

536531

Юный ангел совершенный,
Не целуй меня, прошу!
Плача, я плачу изменой
Всем, кого превозношу.

ПОСВЯЩЕНИЕ К.

Лето пришло и уходит вмиг...
Солнце — его золотой маховик.
Что же в душе останется?

Травы поникли и деревья,
Высохло озеро, где едва
Лебедь плывет — красавица!

Ангел нетронутый, явь и сон,
Руку протянешь — ан нет, не тронь.
Вот и душа в огне...

Ангел нетронутый, весть небес.
Так бы смотрел на тебя век весь —
Да выйти нельзя вовне...

ГУЛЬСУМ-ХАНУМ

Глаза верблюжонка, волшебные речи — Гутьсум!
Нечаянной радостью путь мой отмечен, Гутьсум!
Но кто мне ответит, зачем вдруг
при встрече с тобой
В смушенье приходит душа и уходит покой?!

Глаза верблюжонка, волшебные речи — Гутьсум!
Пусть Солнце мрачнеет, но вечно смеется
Гутьсум!

Сама, словно Солнце, что в небе
беспечно плывет
И знать не желает, что влюбит в себя и сожжет!

ПОЛНАЯ ЛУНА

Когда ты на небе всплываешь, Луна,
С тобой непроглядная ночь не темна.
Кругла ли, овальная, иль серп золотой —
Ты людям и звездам в подмогу дана.

Ты лампою путнику светишь во тьму,
Дорогу найти помогая ему.
Сиянием радужным окружена,
Глаза ты слепишь мирозданию всему.

То круто свои ты закрутишь края,
Серьгою красавицы в звездах горя,
То в полной предстанешь своей красотой.
Вскипать на земле заставляя моря.

Все рады тебе, все довольны тобой,
Мила в поднебесье звезде золотой.
Вот только влюбленным плотнее прильнуть
Друг к другу мешает твой свет голубой.

Видны они в лунном сиянье, как днем,
Не очень-то всласть нацелуешься в нем...
Приходится им по домам разойтись —
Стоять неудобно с Луною втроем.

ОБМАНУТАЯ КРАСАВИЦА

Лишь вчера был твой лик — полнолуныя краса!
Свет волшебный твой излучали глаза!
Нежный, белый, как снег, прям был,
гибок твой стан!
Словно в летнем саду винограда лоза.

Ветер гладить не смел по твоим волосам!
Речь струилась из уст, как целебный бальзам.
След от ножки твоей равен святости был,
Равен святости был он пророка следам.

Загорись, как путеводная звезда,
Ночи страх, мою усталость прогоняй.

Если сердце вдруг покинет благодать,
Возвратись, судьбу не надо искушать.
Жизнь в меня вдохни и сердцу силу дай.
Стань моим спасителем опять.

Я страдал в пути, которым я иду
Быручать любовь, попавшую в беду.
Обними меня, целуй и смейся, плачь,
Я — в пути, и от тебя поддержки жду.

ПЛАТОК

В разлуке с милым слез поток
Мне все труднее удержать.
Когда ж закончу я платок
Для суженого вышивать?

Березе осень лист желтит,
В лицо мне вкрался тот же цвет,
Луна мне в небе не блестит,
И солнца не сияет свет.

Четвертый месяц, как судьба
Нас разлучила с женихом.
Его горластый отарба
К войне умчал под стук и гром.

В тревоге за родной народ,
Скорбя об отчей стороне,
Где он сейчас идет-бредет
На чуждой для него войне?

Там блещут злобно города
Огнями адскими в ночи.
Какая мука и беда —
Слова не понимать ничьи!

Средь неприветливых людей
Он бродит, мрачен и уныл.
Без близких, без любви моей
Ему, наверно, свет не мил.

Солдатский ли мундир на нем
Иль серого сукна чекмень?
С лопатой или кетменем
Он стынет на ветру весь день?

Окоп, наверно, роет он
Врагу, себе ли самому?
Сосредоточен, изнурен —
Прерваться некогда ему.

В разлуке с милым слез поток
Мне все труднее удержать.
Когда ж закончу я платок
Для суженого вышивать?

Не скручивайся, нежный шелк,
А ты, игла, ускорь свой бег.
Будь наготове ты, клочок
Батиста белого, как снег.

Умру с тоски, но не в слезах —
Чист будет мой прощальный взор:
Не будет больше слез в глазах —
Все их вберет платка узор.

Пусть милый мой платок возьмет
И, если набежит слеза,
Всей грудью обо мне вздохнет,
И вышивкой утрет глаза...

Господь! Коль не судьбу с судьбой,
Так слезы наши вместе слей.
Шелк, не морщишься под иглой,
Будь снега, мой батист, белей.

В разлуке с милым слез поток
Мне все труднее удержать...
Когда ж закончу я платок
Для суженого вышивать?

ПЕСНЯ ЗАКАТНОГО СОЛНЦА, РАССВЕТНОЙ ЗАРИ

Солнце в жар зари широкой
Оседает с высоты.
Скоро ль сладишь, ланье око,
С пряжей шелковой ты?
Ланье око, вскинув брови,
Глянь, как огонь заката чист.
И узором цвета крови
Белый обагри батист.

Расстается солнце с нами,
Сходит алое во тьму,
И кровавыми слезами
Тучки плачут по нему.
Умерло, вздохнув глубоко...
Над землею — мгла и тишь...
Что ж так долго, ланье око,
Вышивание ты длишь?

Родничок мой, лучик зыбкий.
Посмотри — я близко, тут.
Как в воде прозрачной рыбки,
Пальчики твои снуют...
Век опущенных ресницы —
Не из шелка ль бахрома?
Взглядом дай твоим упиться,
Не своди меня с ума.

Как иглой играют смело
Пальцы гибкие твои!
Взглядом — так, как ты умела, —
Счастье мне мое яви.
Нет, пусть в пальцах остается
Взор твой ясен и лучист,
И пусть шелк багряный льется
В белоснежнейший батист.

Ночью вдовушкой до срока
В черном вся лежит земля.

Верблюжонок темноокий,
Дай подсяду ближе я.
Мрак кромешный мир окутал.
Тишина терзает слух...
Шелест... Шорох... Где? Откуда?
Ветер? Иль нечистый дух?

Я от грез тебя нимало,
Прислонясь, не отвлеку.
Гляну только — начертала
Что ты кровью на снегу?
Простота твоя невинна,
Я предвидел наперед:
«Милый, если ты мужчина,
То погибни за народ».

Ноет сердце молодое,
Но я сладить с ним могу:
Слово, милая, за мною —
Кровью алой на снегу.
Счастье — гибнуть за отчизну.
Жизнь, что мне жалеть о ней?
Пальцы гибкие при жизни
Были всех смертей сильнее.

Ночь уходит, умирая.
Утро белое встает.
Не твоя ли кровь, играя,
Озаряет небосвод?
Гибель за народ высоко
Нас возносит средь людей.
Не вздыхай же, ланье око,
Ты над вышивкой своей.

Смерть в бою мне будет благом,
И в сражении любом
Твой батист мне станет флагом,
А узор на нем — гербом.
А теперь прощай — я воин.
Встретимся ль когда-нибудь?
«Твой да будет дух спокоен», —
Вслед шепнуть мне не забудь...

Солнце из зари широкой
Родилось для высоты.
Много ль снова, ланье око,
Наготовишь пряжи ты?

ЛЮБИЛ...

Однажды зазвал
И за руку взял:
«Погибнуть не дай, спаси!
Сгораю, любя,
Навеки в тебя
Влюблен я, у звезд спроси».
Твой стан обхватил
И жаркие слил
С твоими уста свои.

И ты в тишине
Приникла ко мне,
За дерзость не прогнала,
А взглядом: «И я, —
Сказала, — твоя...»
И кровь во мне разожгла.
Не знаю уж как,
Но разум иссяк,
И наши слились тела.

Но резвый тулпар,
Покуда не стар,
Одной ли отдаст свой пыл?
И, многих любя,
Бытую тебя
С годами я позабыл.
Но вспомнил тотчас,
Едва только нас
Вновь случай уединил.

А ты слезы льешь,
Мол, прошлое — ложь:
«Как сладко ты лгал, прохвост!»
Нет, радость моя,

Не лгал тебе я,
Твой вывод уж слишком прост.
И я был влюблен.
А может быть, он.
Не веришь? — спроси у звезд.

В АЛЬБОМ Р...

Не знаю, в чем дело, но вы без причин
Поэта нашли и альбом протянули,
Чтоб освободиться от бед и кручин
И вам улыбнуться в горячем июле...

Под светлой луною — светить, как луна!
Стать молнией жгучей для подлых и лживых!
Но к чистой душе я во все времена
Стремлюсь, припадая в горячих порывах...

Альбом — это в сущности сердце мое,
До срока его под присмотром храните,
Ведь сердце спешит озарить бытие,
И вы не печальтесь, что сердце ранимо...

Альбом — это сердце, ворвется в покой,
Раскроется сам, наберитесь терпенья,
И тайны сердечные — наперебой —
Нашепчут, взволнуют, сойдут постепенно...

Храните, как сердце, заветный альбом,
Все тайные знаки поймите вначале,
Чтоб друга не спутать с коварным врагом
И вместо любви не напиться печали.

Вы сердце в ладони возьмите, друзья,
И, может быть, ваши взволнуются души,
А кто-то, вскричав: так сумею и я, —
Как будто заветное вымажет в луже...

О, сердце-альбом! Как его сохранить?
Пусть жемчугом сердце осветит округу!

Пусть тянется вечная памяти нить,
Протянем, подруга, ладони друг другу!

ЖЕНЩИНА

Когда на землю изгнан был Адам,
сказал Господь: «Я за грехи воздам!»
И человек был выслан им из рая.
«Ступай, — сказал Господь, — живи один,
будь сам своим поступкам господин,
на самого себя лишь уповая».

Темно и глухо было на земле,
тонули горы в непроглядной мгле
без солнца незакатного и света.
Могильным холодом несло с реки,
за каждой веткой чудились враги,
и зов Адама гложнул без ответа.

И понял он, что будущего нет,
что навсегда утрачен Божий свет,
что в настоящем — лишь несчастья лики...
И, осознав, что немощен и наг,
лишенный Божьего тепла и благ,
он возопил: «Прости меня, великий!»

Так горько он томился и стонал,
стонал, не зная отдыха и сна,
унять не в силах горькие рыдания,
что внял его страданиям Творец
и, гнев сменив на милость наконец,
раскрыл Адаму двери воздаянья.

Из шелковистых райских ветерков
и нежности невянущих цветов,
дарящих вечное благоуханье,
из ключевой серебряной воды,
любовно напоившей те цветы,
с ее неумолкающим журчаньем,

из дивной музыки небесных сфер —
прообразом всех гармоничных мер, —
румянцем солнечным окрасив щечки,
сиянья своего не пожалев, создал
Творец вернейшую из дев
для радости Адама днем и ночью.

Вдохнул он душу чуткую в нее,
чтобы не только мужа бытие
она своей любовью украшала,
но чтоб была ему поводырем,
ведя прямым и праведным путем,
была надежным в море бурь причалом...

Сказал Творец: «Не жалуйся теперь —
я распахнул тебе надежды дверь,
и снова обретешь ты куши рая.
Коль будешь чист душой и верен ей,
своей жене, то до скончанья дней
ты счастлив будешь, даже умирая...»

Прошли года. Ушли печаль и страх.
Забыл Адам, как он просил в слезах
участия и помощи Господней.
Стал человек и мелочен, и лжив,
обещанное Богу позабыв,
стал жить, как обитатель преисподней.

Ту, что была проводником души,
своим явленьем украшала жизнь,
он уподобил некоей скотине:
ту, что сияла в прелести земной
загадочной и царственной луной,
он превратил в бесправную рабыню...

Ты слышишь ли ее горчайший плач,
изгой вчерашний, нынешний палач?
И продолжаться будет так доколе?
Как бы тебе не распроститься вновь
со всем, что ты имеешь, пустослов,
переступивший снова Божью волю!..

К...

Когда заволокли глухие тучи
Живое небо жизни молодой,
Когда жестокий и неверный случай,
Казалось, обручил меня с бедой,
Когда друзья мои взамен улыбки
Душе дарили только яд вражды,
И в глухоте ночей, слепых и зыбких,
С бессонницей одной я был на «ты»,
И повисала в воздухе рука,
Протянутая мной судьбе навстречу,
И в самом близком я встречал врага,
И от тоски спастись было нечем, —
Тогда ты просто подошла ко мне,
Дала напиться, жажду утолила
И наяву, а не в чудесном сне
Под голову подушку подложила.
И, утешая нежностью своей,
Ты, словно мать ребенку, повторяла:
«Не плачь, я буду жертвою твоей,
Не плачь, прошу — мы все начнем сначала.
С тобой пойду я — вот моя рука —
Путем твоей судьбы сквозь все преграды.
Коль я тебе по жизни дорога,
Позволь навеки встать с тобою рядом.
Еще наступят золотые дни...»
Слова твои звучали сладкой песней.
Прошла со мной ты воды и огни,
И все ступени неподъемных лестниц.
Мой белый ангел, верный лучик мой,
Твоей любви доверюсь, словно чуду.
Покуда на земле хожу живой,
Ты — мой Аллах, тебе молиться буду...

СЕСТРА

Твой шелковый нрав и крутая душа,
А в сердце смешались огонь и ненастье,
Мы прожили врозь, повидаться спеша.
Пусть даст тебе Бог долголетье и счастье.

Об этом я в сердце лелею мечту.
Пусть подстерегают ухабы и беды,
Я верю, что ты одолеешь беду,
Желаю тебе и любви, и победы.

Победы во всем, ибо жизнь, как река.
Журчанье ее не приносит подсказки,
А надобно плыть, чтобы наверняка
Прорваться сквозь топи и заросли ряски.

Пусть в мире нас ждут заблужденья и зло.
Мы будем гореть и лишимся любимых,
Мы будем страдать, но страданьям назло
Покоиться будем в грядущих могилах.

Я в жизни короткой был весел вполне
И горя не ведал с женою прекрасной,
Но все-таки, все-таки кажется мне:
—ет радости в радости однообразной!

Подобная жизнь превращается в ад.
А сердце тоскует о ярком и новом...
Нельзя никогда возвращаться назад
К знакомым до боли житейским оковам.

Я в чем-то твой брат — беззаботный певец.
И я отвергаю презренную скуку,
И вот обращаюсь к тебе, наконец, —
Пора! Протяни же и мне свою руку!

Задела мне сердце обида твоя.
Слова твои горькие скорбно звучали.
Нет, это не дело, впотьмах бытия
Лелеять обиду и множить печали.

ПОСВЯЩЕНИЕ Ж.

1

Жизнь — это мост, протянутый над огнем,
А пламя то разгорается ночью и днем,
Пройди по нему играючи, как по льду,
И ноги твои бесстрашно не заскользят
на нем...

Всякая нечисть копится в том огне,
Но поспеши, возлюбленная, ко мне,
Прямо, не останавливаясь, в небо — взор,
Скоро ты улыбнешься в иной стране.

Снизу несется марево и туман,
Это, моя возлюбленная, все обман.
Не поддавайся огненным миражам,
Не отдавайся призракам и дымам!

Черная ночь и тучи над головой,
Нежное слово не различить сквозь вой.
В долгой ночи стечет по щеке слеза:
Где же единственный, где же любимый твой?

Где твои близкие, где же отец и мать?
Им тебя не услышать, не повидать,
Им твою душу в пламени не различить,
Но тайный твой спутник рядом,
крутой, как рать.

Он за тебя молится в ночной тиши,
Считая тебя повелительницей его души...
Когда ты с ним повстречаешься
лицом к лицу,
Узнать родного в сумерках поспеши.

2

Жизнь — ты ручей, который журчит в ночах
И отражается в наших с тобой очках...
Только куда вода бытия несется?
На берегу не остаться — плывем впотьмах.

В жизни короткой познаем печаль и смех,
Быстро пройдет и нам отмеренный век.
Время придет расставаться
с прекрасной жизнью...
Пламя души заметет беспощадный снег.

Годы пройдут, как уходят следы во тьму.
Жизнь — это мост, и ты пройдешь по нему.
Годы пройдут — мир останется без поэта...
Вспомнишь меня и почувствуешь, что к чему.

Молвишь, родная: «Брат мой погиб, поэт,
В жизни прекрасной он ведал и тьму, и свет.
Плакал порою, но громче смеялся в жизни,
Подумаешь, в сердце направлен был пистолет!...»

Розы в степи сияют, тюльпаны встают у реки,
Ветер вечерний поглаживает лепестки...
О, за многогрешную душу поэта
Кто вознесет молитву своей тоски?

Ока зеница, ты так еще молода.
Пусть радость тебе подарят твои года. —
Вот основная строка моего завета.
Руки свои протяни ко мне навсегда!

ПОСВЯЩЕНИЕ ЗЕЙНЕП

С детских лет с тобою мы всегда вдвоем,
В школе, в играх — неразлучно — день за днём.
Мы выросли, и росла наша любовь,
Разгораясь в сердце трепетным огнем.

Как прекрасна эта детская любовь!
И к щекам твоим прихлынувшая кровь!
Мы искали этих встреч наедине,
Расставались и сходились вновь и вновь.

Мы безгрешны были в помыслах своих,
Мы скрывали свои чувства от других,

Лишь краснели, встретясь взглядами на миг, —
Был не в силах слово вымолвить язык.

Были ночи, ночи летние без сна,
Когда сил душа влюбленная полна.
И когда спешил на скрип твоей двери,
Я от счастья задышался: «Вот она!»

И, смеясь, бежали мы к ночной реке,
Лица жаркие студя на ветерке.
Помню яблочки твоих румяных щек,
Руку нежную твою в моей руке.

Помню первый поцелуй, моя душа!
Как стояли мы, растерянно дрожа,
Как не в силах отвести мы были глаз,
Словно видимся с тобой в последний раз.

С детских лет моей ты суженой была.
И когда меня дорога позвала,
Ты шепнула на прощанье: «Буду ждать!»
Уезжал я ненадолго... Ты ждала...

Разве мог я знать, душа моя, тогда,
Что уехал от тебя я навсегда,
Что разлука невозможна для тебя. —
Дни за днями потянулись, как года...

За мечтою шел я, время торопя,
И ни родины не помнил, ни тебя.
Слово лживое коварнее, чем враг! —
Но об этом я забыл, себя любя.

Прелесть жизни променяв на мудрость книг,
Жаждал истин я и к ним душой приник.
Но не золото в руках моих, а медь,
И в мираж вновь превратился тот родник.

Ну а ты, мой свет, пила тоску-печаль,
Иссушала свои очи, глядя вдаль,
Безответно ты шептала в темноту:
«Неужель тебе, мой друг, меня не жаль?»

Переменной была душа моя!
Уходя, как бы сказал: «Забудь меня!»
Только ты одной надеждою жила
До последнего, до гибельного дня.

Я, чужбиною коварной обольщен,
Не слышал сердца преданного стон.
Лишь когда пришла тяжелая тоска,
Понял вдруг, что я теперь всего лишен.

Почему я не вернулся в край родной,
Не сказал тебе: «Мой светик, я с тобой!»
Почему с твоими слезы не смешал,
Не смешал печаль свою с твоей тоской?

Запоздало я вернусь под отчий кров,
Не услышу я твоих прощальных слов,
Не скажу тебе последнее «прости»...
До могилы мне вину свою нести!

Мое прошлое умчалось, как тулпар,
Унося с собой любви бесценный дар.
Будут годы мою душу омывать.
Буду пить я то отраву, то нектар.

В суете людской унылый путь верша,
Может, встречу ту, что будет хороша.
Но любить другую так же, как тебя,
Разве может, не предав себя, душа?!

ЛЕТНЕЕ УТРО

Тепла и неги ночь полна,
Пар над землей клубится белый.
Сияя серебром, волна
Скользит по озеру несмело.

Уперлась в небосвод гора
В объятых плотного тумана —
Свиданья краткого пора
Обоим, как всегда, желанна.

Непостоянный ветерок
Колелется, как в колыбели,
Готов себя раскрыть цветок,
Чтоб лепестки запламенели.

Запела птица в вышине,
Ей птенчик из гнезда ответил,
Миг пробужденья в тишине
Природе посвистом отметил.

Настало утро, и, молясь,
Божественное осязая,
Душа блаженству отдалась,
Деянья божьи прославляя.

А вот и золотом заря
Даль затопила на востоке.
Расправив крылья и паря,
Вмиг обновился мир широкий.

... Да, утро, солнце... Видит Бог,
Нет красоты без них на свете.
И верится, что в нужный срок
Постигнут божью мудрость дети.

ПРИ РАССТАВАНИИ

Уж целый год, как я живу тобою,
Но лучше б я любви твоей не стоил.
Беспечный! Позабыл я о разлуке,
Что всем влюбленным суждена судьбою.

Ты целый мир собою заслонила,
И я любил, и ты меня любила.
Зачем же эта пытка расставаньем?
Уж лучше бы сама меня убила.

Я знаю, ты сегодня уезжаешь,
С волною волжской жемчуг слез смешаешь.
Мой верблюжонок, душу взяв с собою,
Зачем меня живым ты оставляешь?

Ко мне приходили безумцы напиться,
А я разгорался звучащим костром!

«Будь Солнцем!» — и я вам снял с высоты,
Не знали ночей золотые сады.
Я гордость смирил, обнимаясь со всеми,
Для солнца я в том не увидел беды.

«Луною пребудь!» — и я полной Луной
В небесной молитве скользил над Землей...
Даря с высоты неземное сиянье,
Я много сердец растревожил собой.

«Люби!» — и я многих безумно любил,
И в пламени крылья свои опалил,
Не раз оживал после смерти, как Феникс,
И в пепле я новую жизнь находил...

«Заплачь!» — так велела безмолвная даль.
А разве я в жизни вздох не рыдал?
Мне слез не хватило — я кровью залился:
Нет более слез — я всю душу отдал...

«Родителей брось!» — был жестокий наказ.
А разве я в мире не жил без прикрас?
Бродил в одиночестве под облаками.
Родные мои, как мне плохо без вас!..

«Оставь свой народ!» — прозвучало, и я
Оставил отчизну впотьмах бытия.
Как змей, я втирался в доверие к людям,
Наполнив друзьями иные края...

«Богатство отринь!» — я богатство бросал.
Зачем мне достался крикливый базар?
Пусть свиньи на падаль бросаются жадно,
А я, даже нищий, — богат, как и встарь.

«Найди, чего нет!» — и я отыскал!
Бродил среди лунных обломков и скал...
Чего же ты хочешь, жестокое сердце?
Чтоб я навсегда в этой жизни пропал?

Я жду, что исполнится мне двадцать семь,
А я ничего не исполнил совсем...
Что людям скажу о потерянной жизни
Пред тем, как шагнуть в замогильную темь?

Да, мне исполняется двадцать семь лет,
А там уж и тридцать, и сорок, и цвет
Лица приувянет, и старость нагрянет,
И жизнь приготовит печальный ответ

На все безрассудства души молодой,
Которая с разумом бросилась в бой...
Да, молодость — это опасное зелье,
Но все-таки встретился разум со мной...

Я поздно, наверное, взялся за ум.
Однажды я встречу со смертью, утрюм,
С сырою землею улягусь в обнимку...
А что от поэта останется? Шум?

А вдруг не оценит поэта народ,
Поймет его с точностью наоборот
За то, что был ветрен, взвивался, как пламя,
Бездумно за годом растрачивал год?

Был солнцем — в объятиях землю держал,
Он мрак не любил и луне подражал,
Смеялся над миром, как солнце смеется,
И в смерти со смехом объятья разжал...

Что скажут вослед? Что, быть может, певец
Влюблен в красоту или, может, сердец
Любил он разгадывать вечные тайны?..
А вдруг замогилье — еще не конец?

А вдруг к изголовью никто не придет,
И имя поэта навек пропадет,
На эту могилу в степи обнаженной
Никто даже взглядом не поведет?..

Судьбина поэта! Прости за печаль.
Казахский народ! Одного только жаль:

Пускай ты осудишь горячее сердце,
Но только не вечную эту скрижаль...

Дороги отчаянны и непросты,
Пропитаны солнцем творений листы.
Я жил и смеялся, сторал и метался.
Народ, если сможешь, поэта прости.

И МЕНЯ ТЫ, СМЕРТЬ, УБАЮКАЙ...

Изнемог я, иссякли силы.
День промозглый, и ветер сирий
    Причитает, плачет навзрыд.
Я ловлю туманные речи:
Где-то там, далеко-далече,
    Кто-то умер и в землю зарыл.
Слышишь, ветер, уйми волнение —
Смерть несет нам успокоенье...
    Сердцем пью сладчайшую муку.
Ты приди и меня убаюкай,
Убаюкай, смерть, убаюкай!

В кружевах листвы шелестящей,
На опушку шагнув из чащи,
    Засмотрелась березка вдаль.
И откуда только, откуда
ней, танцующей, светлокудрой,
    Вдруг подкралась тоска-печаль?!
В травы рухнула головою,
Плачет ветер над ней, неживою...
    Сердцем пью сладчайшую муку.
Вместе с ней и меня убаюкай,
Убаюкай, смерть, убаюкай!

С гордым кличем, под стягом пестрым,
С окровавленной саблей острой
    Он врагов разил на скаку.
Как копьём, их взглядом пронзал он —
Этот юный джигит немало
    Погулял на своем веку.

И лежит теперь, успокоен.
Буйным ветром оплакан воин...
Сердцем пью сладчайшую муку.
Вместе с ним и меня убаюкай,
Убаюкай, смерть, убаюкай!

Злым недугом вконец измучен,
Путник шел по пескам зыбучим,
И мечтал он в глухой ночи,
Чтоб заря пришла поскорее,
Чтоб спасли его и согрели
Солнца утреннего лучи.
Вот и встал рассвет над барханом,
Только путник лежит — бездыханным...
Сердцем пью сладчайшую муку.
Вместе с ним и меня убаюкай,
Убаюкай, смерть, убаюкай!

Словно яблоки — щеки девы,
Слаще меда ее напевы,
По плечам. — водопад волос.
Смех — рассыпанный жемчуг скатный,
Как бутон — уста ароматны,
Лишь глаза — как озера слез.
Та, что вешней сияла зорькой,
Захлебнулась печалью горькой...
Сердцем пью сладчайшую муку.
Вместе с ней и меня убаюкай,
Убаюкай, смерть, убаюкай!

Ангел чистый, младенец милый,
Нежноликий и светлокрылый,
Как родник, его смех звенел.
Ягодинка на ветке тонкой...
Чей же глаз на того ребенка
По-недоброму посмотрел?
Мой ягненок уснул навеки,
Легкий ветер целует веки...
Сердцем пью сладчайшую муку.
Вместе с ним и меня убаюкай,
Убаюкай, смерть, убаюкай!

Под волною жемчужнопенной
Есть аул необыкновенный —
    Шестьдесят белокрылых юрт.
По красавице в юрте каждой.
В том ауле они однажды
    Свой последний нашли приют.
Словно водоросли их косы,
Все наги, волнистоволосы...
    Сердцем пью сладчайшую муку.
С ними вместе меня убаюкай,
Убаюкай, смерть, убаюкай!

Не вкусивший любовной муки,
К морю юноша тянет руки,
    В юрты белые входит он,
Чтоб остаться в пучине водной,
Обнимая поочередно
    Всех зеленоволосых жен.
О погибшей душе тоскуя,
Вздыбил ветер волну морскую...
    Сердцем пью сладчайшую муку.
Вместе с ним и меня убаюкай,
Убаюкай, смерть, убаюкай!

Знать, и мне подоспело время
В путь последний уйти со всеми.
    Крепко юношу обниму,
Постою над мертвой березой
И красавице вытру слезы,
    Над пустыней развею тьму.
Исстрадалась душа от боли,
Хоть и молод — пожил довольно...
    Сердцем пью сладчайшую муку.
Я прошу: меня убаюкай,
Убаюкай, смерть, убаюкай!

Посади к себе на колени,
Влей мне в душу успокоенье
    И не медли, поторопись!
Обескрылело сердце-птица,
Не поется ему, не летится,

Не зовет его больше высь.
Посади к себе на колени,
Влей мне в душу успокоенье!..
Всю до капли я выпью муку.
Так приходи ко мне, убаюкай,
Убаюкай, смерть, убаюкай!

ЖИВУ ЗАНОВО

Я изнемог от темных дум —
Болит душа, и дней не счастье,
Когда я погибал от скорби...
А все-таки надежда есть.

И потому душа жива:
Как кровь — горячие слова
Из глубины ее струятся.
И счастье брезжит, и молва.

Сегодня жизнь моя полна —
В моих объятиях Она!
Не знаю ничего пьянее,
Чем эта теплая струна.

Кого я нынче обнимал,
Чьим лепесткам во сне внимал,
Казалось, солнце золотое
Всю ночь светило сквозь туман.

Я знаю сам, кого держал
В руках, когда в душе пожар.
Я словно целовался с утром,
Кого столь страстно обожал...

Я душу обнимал твою
И думал, что уже в раю.
«Люблю», — душа мне говорила,
И я ее боготворю.

Ее слеза, как чистый мед,
Она, рыдая, слезы льет:

— Моя душа с тобой, любимый,
Благословляю твой приход.

Я с нею вместе слезы лью,
Ее о нежности молю,
Омою этими слезами
Тропу житейскую мою.

Влюбленный — вот уж тридцать лет, —
Но не во мрак, а только в свет,
Омыв двойным рыданьем душу,
Восстал из забвения поэт.

ОЖЕРЕЛЬЕМ — ЛУНУ И ЗВЕЗДУ — НА КОЛЬЦО

Ты — зрачок мой, твое ослепляет лицо.
Почелуй — задохнусь я, смирившись с концом.
Подойди же, скользя, словно шелк. Подарю я
Ожерельем — луну и звезду — на кольцо.

Твоя речь колдовская, как пряный туман.
Мое сердце безумствует, как океан,
А твой смех — так рассыпанный жемчуг смеется
На серебряном блюде из сказочных стран.

Мое сердце, как скалы. О выступы скал
Бьются волны волос — я в слезах утопал,
Окунал я перо в кровь разбитого сердца.
Ты, как зеркало, — глядя в него, я писал.

Для тебя расшиваю стихами платок.
Как слетаются мухи на сладкий медок,
Так лицо твое слаще лесной земляники —
Отгоняй ненасытных платком за порог.

Баловница моя, подойди же скорей,
На головку надел бы венец из лучей,
Жемчуга нанизал бы из слез моих чистых,
Недотрога моя, наважденье ночей.

Жизнь и смерть — два полюса бескрайних.
Оба повстречались на меже.
И явился им на поле брани
Юный воин с пламенем в душе.

Он увидел зло и в том, и в этом,
Две огромных цели для свинца.
Только отскочила рикошетом
Пуля — и убила молодца.

Два врага свидетелями были,
Как судьба себя нашла сама.
— Одержим, — со смехом говорили, —
Или вовсе выжил из ума.

Не пугайся мыслей ядовитых,
Ты воспой печаль свою, но так,
Чтобы тайны сами на орбитах
Выплыли к тебе, рассеяв мрак.

Жизнь и смерть в борьбе непримиримы.
Только песнь роднит их, только стих.
Надо, прежде чем сразиться с ними,
Петь, созвучьем связывая их.

Я жалею о судьбе поспешной.
В мире многое сближало нас.
Ты — поэт, блуждающий и грешный,
В будущее шел ты — и погас.

МОЛОДИЦА

Эй, невестка-молодушка,
Угоди-ка ты старушкам —
Поднеси поесть-напиться,
Одари платком да ситцем.

Приглянулось угошенье —
Вот тебе и уваженье.

Молодушке-молодице
Не приходится лениться.
Бог воздаст достатком, миром,
Творожок подай-ка с сыром!

Хоть невестка голодна,
У нее усталый вид, —
Словно сытый гость, она
На еду и не глядит.

Ей, уставшей, не прилечь —
Имя доброе беречь.

Дует ветер, дождик льет —
Скот доить она идет.
Лишних слов не говорит.
Кто такую укорит?

Но хотя заботит дело,
Двое ждут, чтоб солнце село.
Ночью, чувства не тая,
Шепчут: «Ты — душа моя!»

С чем судьба ни постучится,
Муж — опора молодежи.

СЕСТРЕНКИ

1. Молчаливая сестренка

Ты, сестренка, домовита.
Ты степенней с каждым разом,
Как асык, свинцом залитый,
Как письмо муллы с наказом.

Ты тиха и молчалива,
Никогда «Шукур»* не скажешь

---

* Шукур — все нормально, все хорошо.

«Уш-ш», — вздохнешь неторопливо
И с бедой себя повяжешь.

Спросишь — ты не отвечаешь,
Все как будто слово ищешь.
Ты смеешься, как рыдаешь,
Ты — преснее пресной пищи.

Лишь в глазах слеза, лишь взглядом
Ты смутишь...
Не стану злиться,
Он не станет, гнев мой, ядом —
Слишком ты тиха, сестрица.

Все решит обычный случай:
По рукам с отцом ударив,
Тебя купит бай вонючий,
Как овцу берут в отаре.

2.

Строптивная сестренка

Ты строптива,
Сбросив цепи,
И важна, и деловита.
Добиваешься ты цели,
Как в свинце тяжелом бита.

Светик мой, моя сестренка,
Ты, как перышко, — такая,
Нарядившись, в платье тонком,
Смелая и городская.

Ты заносчива на горе —
В спорах так порой срезаешь,
Насмехаясь и позоря,
Что краснеть ты заставляешь.

Ты умна. Твой ум — как море.
Над тобой никто не властен.

И, с обычаями спора,
За калым не продалась ты.

Уговаривали снохи,
Заставляли тебя братья,
Но под горестные вздохи,
Но с родительским проклятьем,

Ты ушла, ты устояла,
Потерять родню рискуя.
«Я свободна! — ты сказала,
За любимого пойду я!»

Ты, как мощный лес под выюгой,
Против дедовских устоев.
И нашла по сердцу друга,
И тебя он был достоин.

Когда пробил час отваги,
То, кокетлива по моде,
Ты вошла под своды света
К новой жизни и свободе.

Радость в сердце нарастает
От любви ты стала краше.
Пусть мой стих подарком станет,
Как шашу* на свадьбе вашей!

* Шашу — свадебный ритуал.

3.

Сестренка на учебе

Смуглолица, полнотела,
Нос, как пончик, бровь густая.
Занялась сестренка делом
И учиться она стала.

Не узнать ее такую —
Став манернее и строже,
Носит шапку меховую,
И камзол на ней из кожи.

Нацепив на грудь камзола
Звездопад значков,
Сорвалась
В день осенний и по долам
На верблюдице примчалась.

«Как живешь, мой свет?» — в надежде
На ответ спросил сначала.

Не сказала «Уш-ш», как прежде,
А «Шукур» она сказала.

Мол, «учусь в системе быта,
Не жалея глаз...»
И все же,
Эта степь не позабыта,
Хоть теперь камзол из кожи.

В разговоре, против воли,
Мы к аулу повернули.
— Да аульная ты, что ли?
— Да ведь мать моя в ауле...

4.

Сестренка, вышедшая в путь

Кто прозревшей помешает?
Обнялись погодки-сестры.
Снарядилась в путь меньшая
И чапан надела пестрый.

Следом — шапку.
Так в ауле
В старину еще ходили.
Молодой, тебе к лицу ли
Надевать наряд из пыли?

«Жди, приду! — сестра сказала,
Стану камнем, а не глиной».
И ушла, чтоб воссияло
Ее равенство с мужчиной.

Пусть теперь хоть разорвется
Бай-барсук, обросший жиром,
Поперхнется, задохнется —
Не вернуть сестренку миром!

Будь у счастья на примете.
Мы с тобой, и нас немало.
Пусть тебя свобода встретит,
О которой ты мечтала.

5.

Сестренка на службе

Все металась, все искала
Путь к свободе, жизнь без края.
И пошла молва сначала,
Что от порчи ты такая.

Злые сплетни и наветы,
Растоптав, смешала с прахом.
И встречаешь ты рассветы,
Просыпаясь ранней птахой.

Манит все передовое,
Но, не слушая подружек,
Не следишь ты за собою
И не носишь побрякушек.

Нет ни пудры, ни помады —
В шапке, с папкой.
Ты ночами
Все строчишь свои доклады
Или письма о печалях.

В Оренбург, в Москву дорога —
Там за женщин надо биться.
И зимой, и летом много
У тебя забот, сестрица.

Кто в неволе год от года,
Кто в слезах — ты защищаешь.

Как народ, среди народа
Голодаешь, холодаешь.

За печальниц, против плена
Лесом встала, караулом.
Будь же ты благословенна,
Ты надежд не обманула!

АХ, СЕСТРЕНКА, АНГЕЛОК

Ах, сестренка, ангелок,
Как меня твой взор увлек!
Обними меня, дружок,
В шейку чмокнуть дай твою.

Лампа — ты, я — мотылек.
На себя я смерть навлек,
Твой спящий огонек
Поцелую и сгорю!

НОЧЬ БЫЛА....

Ночью небо заволок густой туман,
Плакал ветер и метался ураган,
Над землею расплясался темный дух. —
Кто злорадствует над болью наших ран?

Степь огромная уходит в темноту,
И во мраке, одинокий, я бреду,
Место дикое вокруг — кромешный ад,
Я в кровавом, словно раненый, поту...

Кровь из глаз моих течет, а не слеза,
Ноги режут злые камни — не роса,
А вороны что-то каркают окрест,
Клювом в сердце мне нацелилась гроза!

Кто вцепился прямо в волосы мои?
Кто вонзиться норовит в глаза мои?

Хоть бы кто-то пожалел меня, но нет! —
Я один рыдаю в сумрачной степи.

Кто-то крикнул мне жестокое: «Молчать!
Ты не смеешь свои чувства отличать,
Твоя жизнь дешевле гривы кобылиц,
Ты ничтожен, на тебе моя печать...»

Не дано тебе осмысленной судьбы,
Будут сечь тебя кнутами, ты терпи,
Ты не смей противоречить до конца,
Захлебнись слезами смертными в степи...»

Словно бесы закружились надо мной,
Хохоча над пареньком во тьме ночной,
И взметнулся в моем сердце жар огня:
Есть ли кто-то в этом мире мне родной?

Разрывала меня ярость изнутри:
Неужели мне не выжить до зари?
А мой дядя — неужели это вы
Торговались, наплевав на алтари?..

Бы скупали шелковистых кобылиц,
Отвернувшись от родных забытых лиц.
Я во гневе был готов на смерть пойти,
Но от горечи потупил очи ниц...

Дед и бабушка мне чуть ли не вчера
Все внушали: «От утра и до утра
Плачь, наш внучек...»

В этой жизни горевой
Только ты меня одобрила, сестра!

Вечерами ли степными, зимним днем
Ты сутулилась над горестным шитьем,
Выдыхая от несчастья свое «Эх...»
И роняя скупю слезы над столом...

Ты вздыхала, моя бедная сестра,
И колола пальцы швейная игла.

Неудачные распарывая швы,
Ты не помнила ни бедности, ни зла.

Боже, боже! Кто несчастнее, чем мы?
Нет нам счастья среди жизненной зимы,
И досталось столько горя и тоски,
Что неясно, как нам дальше
жить взаимы...

Мы не умерли, мы взяли в руки жизнь,
Чтобы зори наши золотом зажглись.
Долго ждали этой радости простой
И — представьте себе только! — дождались!

Свет, как знамя, озарил степные сны,
Это знамя милой женщины — Сестры!
От души отхлынул мрак и яд тоски,
И открылись незнакомые миры!

По-над степью разливается рассвет,
Словно этой светлой женщины привет...
Прочь с дороги, кто мешал
счастливым дням...
Ты смеешься, о сестра, над тьмою бед.

Михаил Ясманович

ДАР СЛОВА

Если болен мой дух,
Тело мучит недуг,
Мне спасенье — дар Слова.
В час, когда он со мной,
В этой жизни земной
    Не земля мне основа:
Лишь в стихах наяву
Я люблю и живу.

Ты — души естество,
Тела жар моего,
    Дар божественной речи.
Ты — спасенье от дум,
Отягчающих ум:
    Напишу — станет легче.
Слышишь, милый мой друг,
Речи сладостный звук?!

Магжан Жумабаев

СВЕТ КРАСИВ

Поэзия о любви

Алматы
2009

Генеральный директор *Канат Кайым*
Главный редактор *Бибисара Омарова*
Художник *Нуран Айымбет*
Компьютерный набор *Жаннат Кинаятова*
Компьютерная верстка *Кыпшак Мухамедин*

ТОО «Ол-Жас Баспасы»
050009, Алматы, пр. Абая, 143
Тел/факс: 8 (727) 243-38-76.
Моб. тел: 8-701-754-99-23.

Подписано в печать 11.03.2009 г.
Формат 84×100¹/₃₂. Бумага офсетная.
Гарнитура «Times/KazNur».
Усл. п.л. 9,0. Тираж 3000 экз.
Заказ №2648

Отпечатано с файлов заказчика
в ТОО «Полиграфкомбинат» Республики Казахстан.
050002, г.Алматы, ул. М.Макатаева, д. 41

**Хотите иметь
полную информацию
о книжном мире
Казахстана –
подпишитесь
на газету!**

ИНДЕКС 64222

**Оформив подписку
до 10 числа
текущего месяца,
вы сможете получить
наше издание
со следующего
месяца.**